

Vipavski glas

št. 69

letnik XIX

junij 2004

MOŽ PRISEGE

Je kdo med nami
mož prisege,
ki še gori
za karantanske šege.
Naj nas predrami vera vase,
ki so jo tkali skozi čase
očetje stari,
njih sinovi,
da bi plodili se
vsi ti darovi,
ki danes, zdi se, zakopani,
globoko so v pozabe jami.

Poslušaj verze
naših pesmi,
njih sok
iztisnjen iz bolesti,
če bi množile se samo obresti,
potomci slavne bi bili posesti.
Otroci naši še zorijo,
jim res privoščimo
neznanja tragedijo.
Bo še zakopan tam pod Peco
naš duh,
zakaj potem gojimo deco?

Naj vstane zdaj Matjaž med nami,
pod Alpami na sončni strani,
da ramo našo stavimo ob ramo,
kakor takrat,
ko nas je vodil Samo.

Ponos je vera v doživetja.
Ponos je zgodba, ki stoletja
gradi se s kamenom na kamen.
In mi, skrbniki tega časa,
vratarji našega Parnasa
lahko odpremo vsa zaprta vrata,
da reka močna in bogata
vsem izsušenim strugam
žejo ugasi.

ALEKSANDER MEŽEK

ROJSTNI LIST SLOVENSKE KULTURE - ROJSTNI DAN SLOVENSKE DRŽAVE

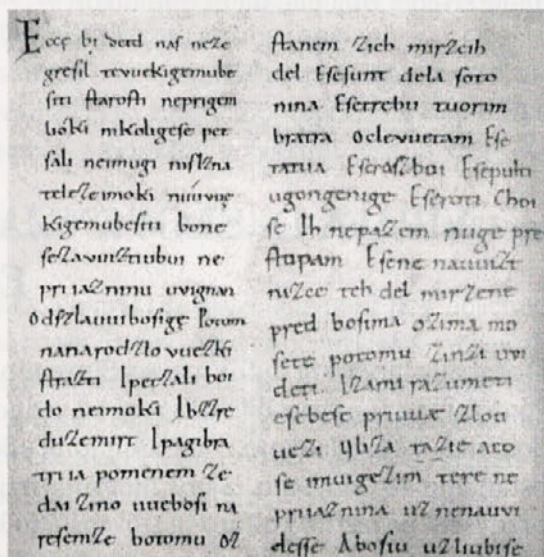
Veliko je med mladimi takšnih, ki v svojih burnih letih in v svoji neučakanosti ne vidijo pravega smisla v osvajanju znanja, ki ga bodo morda potrebovali čez nekaj let, ko bodo v takšni ali drugačni službi. Saj je v človeški naravi, da vrednost nečesa ali nekoga spozna šele čez čas.

In prav vrednost nečesa, kar je nastalo pred mnogimi leti sem imel priliko občudovati na nedeljo pred dnevom državnosti - razstavo »Rojstni list slovenske kulture« v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani. Poleg ostalih rokopisov (Celovškega, Čedadskega in Stiškega), je bil tam seveda najbolj občudovan izvirnik Brižinskih rokopisov - tisočletni dokaz o obstoju slovenstva, našega jezika in kulture. Strokovnjaki si delijo mnenje, da je slovenski del Brižinskih rokopisov delo dveh avtorjev. Avtorja gotovo nista računala na pomen, ki ga bo ta zapis imel danes, a sta ga vseeno zapisala. Iz potrebe in iz nekega notranjega spoštovanja do jezika, kulture in vsebine, ki jo nosi zapis.

Po ogledu filma, ki govori o času nastanka in o samem nastanku rokopisov, smo se napotili v prostor, kjer smo si lahko te tudi ogledali. Zelo temen prostor. Na sredi dve vitrini, v katerih so bili pod steklom razstavljeni izvirniki rokopisov. Izvirniki so bili tudi bolj medlo osvetljeni (razumljivo, zaradi zaščite). A je bilo veliko neke skrivnostne simbolike v tej igri teme in svetlobe. V temo neznanega (ne vemo točno, kakšen jezik so govorili naši predniki pred temi zapisi, ne vemo, kako so naglašali posamezne besede, ne vemo, ali je morda še kje kakšen neodkrit starejši zapis), v to temo neznanja, kaj je bilo prej z našim jezikom,

posije lučka - kratek zapis na devetih straneh. Še tako borna svetloba znanja prežene negotovost. Takrat, okrog leta 1000, so naši predniki govorili naš in nam razumljiv jezik. Še bolj simbolično se mi je zdelo dejstvo, da so bili veliko bolj kot izvirniki, osvetljeni odlomki iz izvirnikov in prepisi v sodobno slovenščino, ki so bili razporejeni okrog po stenah te temne sobe. Res je za nas pomemben papir, na katerem so se rokopisi ohranili zaradi svoje častitljive starosti. A veliko bolj je za nas pomembna vsebina rokopisov. Pomembno je, da se nam čez tisočletno časovno razdaljo prenaša duh naših prednikov. In ta vsebina, ta duh je bil predstavljen okrog po stenah in najbolj osvetljen. Enako velja za vse nas. Ni pomembna naša starost (ali mladost). Pomembna je vsebina in duh, ki ga prinašamo na ta svet.

Verjetno je vsem najbolj znan začetek Brižinskih rokopisov: »Če bi ded naš ne grešili, bi na veke jim bilo dano živeti ...« (približno tako naj bi se začetek glasil v približno sodobni slovenščini). Ne rečem, da naši predniki niso nikoli grešili, gledano cerkveno ali politično. A znali so ohraniti pravega duha, s pomočjo katerega so se ohranili na tem koščku prelepe Zemlje. Ni pomembno, kako se bo ohranila naša beseda, naša kultura - ali v knjigah ali v dokumentih ali na filmih ali na elektronskih medijih ali s kakšno danes še nepoznano tehniko. Pomembno je, da bodo mladi znali živeti v pravem duhu in ga tudi prenesti na naslednje rodove. Pomembno je, da mladi ne boste »grešili« in da boste slovenstvo tako ljubili, da bodo v teh krajih na veke "po naše" govorili. Da bo še čez tisoč let kdo, ki bo razstavo izvirnikov naših rokopisov pripravil z enako ljubeznijo,

ROJSTNI LIST SLOVENSKE KULTURE

narod

Brižinski spomeniki: Začetek II. spomenika

kot je bila pripravljena ob vstopu Slovenije v EU in da bodo tudi še čez tisoč let Slovenci, ki bodo s spoštovanjem in ljubeznijo občudovali naše kulturne korenine.

In če je s tistim »ded naš« mišljen nek nedoločen prednik, pa lahko rečem, da pa gotovo niso grešili naši pravi dedje (nonoti in none) in naši pravi starši (mame in tat koti), da gotovo nismo grešili vsi, kar nas je nekoliko starejših, ko smo pred trinajstimi leti izglasovali, razglasili in nekateri med nami tudi ubranili našo državo. Tudi sam sem hvaležen in ponosen na to, da sem živel v tem času in pri tem sodeloval.

In ker to pišem na predvečer dneva državnosti, želim naši Sloveniji vse najboljše za njen jutrišnji trinajsti rojstni dan. In ker se slavjenki spodobi izreči voščilo, ga podajam z nekoliko prirejenim začetkom Brižinskih rokopisov: »Če otroci in vnuki naši ne boste grešili, ti na veke Slovenija bo dano živeti.« Bog daj, da bi bilo tako!

Vladimir Anžel

VIPAVA IN SLOVENIJA, NAJLJUBŠA IN NAJLEPŠA EVROPA

Dočakali smo, da je tudi Vipava s Slovenijo ali v Sloveniji 1. maja letos vstopila v Evropsko zvezo 25 držav, pa čeprav je bila v Evropi od vedno. S tem dejanjem smo na pragu novega zgodovinskega dogodka. Nanj gledamo z mešanimi občutki. Ob tem pa je najbolj važno, da Slovenci in Vipavci ostanemo to, kar smo. Sami moramo najprej doma ohranjati svojo identiteto, samostojnost, predvsem pa lastno kulturo in slovenščino kot materni jezik. Vse to pa je povezano z vprašanjem, kakšne so recimo naša domovinska, državljanska in narodna vzgoja. Nekaterim je to tuje in odveč. Na ves glas hvalijo francoske rogljičke in italijansko pico, namesto da bi hvalili najprej naše vipavsko

vino, nanoški sir, Fructalove sokove, kraški pršut, teran in refošk. Tudi to je naša identiteta, da ne omenjam naše pesmi, običajev, izročil, naših pokončnih mož in končno vere naših prednikov. Samo s tem lahko vzdržimo kot narod in s to doto obogatimo evropski prostor.

Evropa ostaja, kljub desetim novim članicam, prostor vseh nasprotij in različnosti in ne more poravnati računov za nazaj. Nam pa prinaša seveda nove možnosti razvoja in bivanja. Evropski parlament bo urejal današnje skupne zadeve; domače, še vedno domači, slovenski parlament. Sedemdeset naših poslancev

Evropska zveza ima od 1. maja 2004 25 držav članic

med 732 v evropskem parlamentu ni veliko, je pa nekaj. Evropska zveza sedaj združuje 454 milijonov ljudi in ima v Bruslju 20 uradnih jezikov, med njimi je tudi naš materni jezik, slovenščina, kar nam je seveda v čast in ponos.

Našim slovenskim simbolom se bodo pridružili še evropski. Zato nekaj na kratko o njih.

1. **ZASTAVA EVROPSKE ZVEZE:** 12 rumenih zvezd v krogu na modri podlagi, kar ponazarja popolnost, krog pa je simbol povezanosti. Število 12 - 12 mesecev v letu, 12 apostolov, v Stari zavezi 12 Jakobovih sinov, 12 Izraelovih rodov, novi Jeruzalem ima 12 vrat. Slikar Arsene Heitz je navdih našel v marijanski pobožnosti. Zvezde so namreč vzete iz 12. poglavja Razodetja, ki med drugim pravi: "Na nebu se je prikazalo veliko znamenje: žena, ogrnjena s soncem in luna pod njenimi nogami, na njeni glavi pa venec dvanajstih zvezd. To je dokaz, da združena Evropa ne sme pozabiti na krščanske korenine, ki so dediščina večine njenih narodov, tudi slovenskega.

2. **HIMNA:** od leta 1986 ima Evropska zveza svojo himno, to je Oda radosti, sklepni del Beethovnov 9. simfonije. Izbrana je bila zato, ker je hvalnica življenjske radosti, sožitja in miru.

Državna zastava članic ohranja osrednji položaj in mora biti postavljena na častno mesto, za njo pa se razvršča zastava Evropske zveze. Ob slovesnostih se zaigra najprej himna Republike Slovenije, nato še evropska himna. Samo ob sprejemih z visokimi vojaškimi častmi stopi na prvo mesto himna Evropske zveze.

Evropska zveza, poslej naša razširjena domovina, je "stari" Evropi prinesla pol stoletja stabilnosti in miru, naj to prinese tudi nam.

Uradno je med evropska glasila stopila tudi ta številka Vipavskega glasa, kar nam je v posebno zadovoljstvo in tudi čast. Vipavski glas je namreč edini v vsej Evropi. Med tisoči in tisoči evropskih glasil ni enakega. Bolj ali manj uspešno smo ga od številke do številke vodili skozi čas Jugoslavije, leta samostojne Slovenije do Evropske zveze. V njem bomo še naprej objavljali zapise iz domače zgodovine in druge zanimivosti, ker Evropska zveza za to ne bo skrbel. Sicer pa smo z našim glasilom že pred 1. majem vstopali v širši evropski prostor, saj ga pošiljamo našim ljudem širom po svetu.

Magda Rodman

IZ NAŠE PRETEKLOSTI

Dragoceni spomini Jožeta Žvanuta na Vipavske tigrovc

KONČNO ZNAN PRAVI DATUM SESTANKA NA NANOSU

Med nami je vse manj ljudi, ki bi lahko pričevali o primorskih rodoljubih, prvih upornikih proti fašizmu v Evropi. Srečanje z Jožetom Žvanutom iz Podrage, sinom narodnjaka Avgusta Žvanuta, je zato tem bolj dragoceno, ker nam odpira mnogo novosti in podrobnosti o delovanju Tigra na Vipavskem. Prav je, da jih zapišemo in tako ohranimo zanamcem. Kar ni zapisano, je za vedno izbrisano. Čeprav sva se z gospodom Jožetom že dolgo osebno poznala, se je tigrovska pot obeh družin komaj sedaj ponovno povezala.

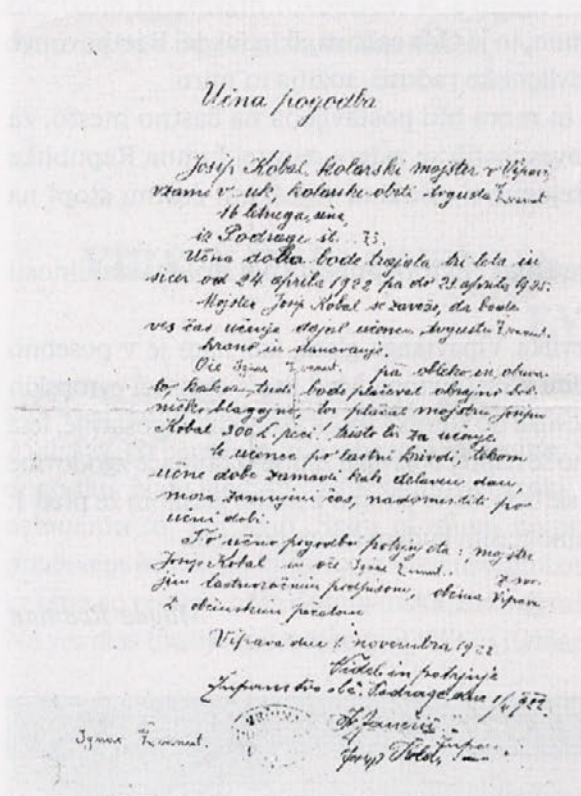
Gospod Jože, malo je takih ljudi, ki bi hranili toliko spominov na tigrovc in hude čase

italijanske okupacije v naših krajih, kot ste vi. Sta se z očetom o tem veliko pogovarjala?

Letos mineva 100 let od rojstva Draga Bajca, organizatorja tigrovskega delovanja na Vipavskem. Z njim je tesno sodeloval tudi moj oče Avgust Žvanut iz Podrage, rojen 3.9.1906, po domače Bštunov. Do njegove smrti leta 1986 sva živela skupaj in obdelovala kmetijo. Veliko sva se pogovarjala, bil sem njegov edini sin, sestra se je poročila v sosednjo hišo v Podragi. Tako mi je večkrat med delom, pa tudi drugače, pripovedoval o težkih časih fašizma, ki je nacionalno, kulturno in ekonomsko pritiskal na naše ljudi.

Kje in kako je prišel vaš oče Avgust v stik z ljudmi, ki so začutili, da se morajo upreti fašističnemu zatiranju Primorcev?

To se je zgodilo v Vipavi. Moj oče se je 24. 4. 1922 prišel učiti kolarstva k mojstru Josipu Kobalu. Kobal je imel takrat v uku še nekaj drugih fantov in je veljal za dobrega kolarskega mojstra daleč naokoli. Imel je veliko naročil

Učna pogodba Avgusta Žvanuta

in v delavnici so se vedno srečevali ljudje različnih poklicev iz različnih krajev. Ob srečanjih v delavnici je pogovor nanesele tudi na oceno političnega stanja in položaja naših ljudi pod fašizmom. Kot mlad fant je "nategoval ušesa" in stvar ga je vedno bolj zanimala. V bližini delavnice je stanoval tudi mladi Drago Bajec ali Korle, kot ga je imenoval moj oče. Spominjal se je tudi Lekanovih fantov iz bližnje gostilne in sosednjih Pintarjevih. Prav pri njih se je bralo vse takratno časopisje: Edinost, kasneje tudi Borbo in Svobodo. Kot vajenec je oče tudi bival pri mojstru Kobalu, po učni pogodbi dobil tu hrano in še nekaj denarja. Počasi se je vživel v to okolje, ki ga je lepo sprejelo. Stiki s Korletom so bili vedno bolj pogosti in oče je začel z njim delovati na narodnobuditeljskem področju. Komaj so

čakali, da je Korle prišel domov iz Kranja, kjer je obiskoval gimnazijo. Mladini je postajal vedno bolj duhovni vodja in v njih je prebujal narodno zavest. Seveda so se enakomisleči zbirali tajno, v majhnih skupinah pod različnimi kolonami, po kleteh, na skrivnih krajih v naselju in zunaj njega.

Naši očetje in stari očetje so morali biti zelo iznajdljivi in tudi bistrega duha. Kaj vse so si domislili, da bi opozorili oblastnike, da ne delajo prav. Kako so tigrovci pokazali svojo upornost?

Moj oče je večkrat poudaril, da jih je pri vseh dejanjih vodila in spremljala narodna zavest, ljubezen do domače zemlje in slovenskega jezika. Sprva so bile njihove akcije preproste, a domiselne. Treba je vedeti, da niso mogli kako drugače delovati, saj so bili praktično goloroki in praznih žepov. Pozimi leta 1924 so v Vipavi izpeljali zanimivo akcijo z vrabci, s katero so hoteli oblastem povedati, da nočejo biti *schiavi*. Skupina mladih fantov z mojim očetom, Korletom, Stankom Ponižem, Avgustom Perhavecem in Mirkom Princesom je polovila kar lepo število vrabcev. Vrabce so pobarvali z rdečo barvo in jim na eno nogo prilepili listek z napisom »MI NE BOMO HLAPCI LAHOV«. Jato vrabcev so izpustili v zrak in tako opozorili italijanske oblasti na svoj namen, odločno se bojevati za svobodo. Oblasti so to opazile in začele vrabce streljati s puškami. Nastal je preplah in iskali so pobudnike te akcije. In nekdo jih je izdal. Zato se je Korle znašel pred karabinjerji kot organizator. K sreči se je njegovim sodelavcem posrečilo, da so pri zaslišanju Korleta zaščitili in ovrgli sum nanj. Zaradi tega se je potem krog sodelujočih zmanjšal na strogo zaupne ljudi, ker je Korle menil, da tako ne bo šlo več naprej. Izločili so vsakega, ki je bil večkrat pod vplivom alkohola, preveč gostobeseden, nezaupljiv, neresen in vsakega, ki ni imel moralnih vrednot. Zaželeni so bili mladi in samski, ki niso imeli družinskih obveznosti.

Vam je oče kdaj pripovedoval o srečanju visokošolcev na Nanosu?

Vipavski domoljubi so se večkrat zbirali na Nanosu, Lipah in Orlovšah, tako so bili na Nanosu tudi, ko so se leta 1924 tam zbrali

primorski visokošolci in kulturni delavci. Visokošolce so na Nanos peljali prav naši, med njimi sta bila tudi moj oče in Korle. Pri Vrčonu, ki je bil na Ravniku pastir, so dobili mleko in sir. To srečanje je bilo praktično priprava na ilegalno delo študentov in kulturnikov za ohranitev našega jezika in kulture, ker je bil italijanski pritisk vedno hujši.

Planota Nanos je bila že leta 1924 zavetišče naših domoljubov v hudih časih ponižanja in nasilja. Tudi uradna ustanovitev Tigra je potekala v hladu nanoških dreves. Pozneje so se v te gozdove zatekali tudi prvi partizani. Doslej so bila le ugibanja, ali je bil ustanovni sestanek Tigra na Nanosu konec avgusta ali v začetku septembra. Vam je oče kaj bolj točnega povedal v zvezi s tem?

Ko je moj oče prišel domov od vojakov iz Modene, leta 1927, mu je Korle že povedal o tajnem srečanju domoljubov na Nanosu in mu dejal, naj se tudi on pripravi na to.

Uradno je bil Tigr potrjen in ustanovljen na Nanosu 8. septembra 1927. To mi je oče večkrat povedal. Ta dan je prišel s kolesom iz Podrage v Vipavo, kolo pustil pri mojstru Kobalu in se peš podal na Stari grad nad Vipavo. Zbrali so se na določenem kraju in ob določeni uri. Njihov razpoznavni znak je bila škatlica vžigalic s številko 4 na hrbtni strani. To je bil znak za ilegalno delo članov Tigra in številka 4 je pomenila štiri črke organizacije TIGR. Zbirali so se samo v parih in to na razdalji 50 metrov, tako ločeno so tudi nadaljevali pot na Plešo. Druga skupina udeležencev tega srečanja je prišla iz Razdrtega. To je vodil Viktor Hajna. Korle je naročil, naj vsak deluje na svojem področju samostojno, eden za drugega niso vedeli, oz. je vedela samo trojka. Pri Stanku Ponižu so zbirali učbenike, katekizme in razne časopise. Imeli so člane, podporne člane in simpatizerje. Če se povrnem v leto 1927 in ustanovni sestanek Tigra na Nanosu, je treba poudariti, da so organizatorji upora iz previdnosti tudi že prej izbirali za svoja srečanja praznične dneve, ko so ljudje odhajali na božja pota ali izlete v naravo, da so bili tako manj opazni v množici ljudi. Zaradi tega je bil tudi 8. september – mali šmaren, leta 1927, ravno pravšnji za tako

srečanje na Nanosu. Ta dan je namreč vsako leto romarski shod pri cerkvi sv. Hijeronima. Na sestanku so dobili tudi nalogo, da zbirajo obleko in orožje za upor ter širijo trojke po vaseh. Poleg obvezne številke 4 na škatlici vžigalic so člani morali tudi pravilno črkovati ime organizacije TIGR. V Mančah je moj oče organiziral Jožeta Škrjanca, ki je potem ustanovil trojko. Na Štjaku je trojko organiziral Ivan Funa. Trojka je delovala tudi pri Francu Živcu – lastniku mlina in žage, ob cesti Manče – Vipava. Domačija je na samem in je bila zelo primerna za ilegalno delovanje tigrovcev. V Podragi so bili v trojki moj oče, kot ustanovitelj, Franc Pestelj in Avgust Trošt.

Tragična smrt Draga Bajca leta 1928 je gotovo prizadela njegove sodelavce. Kako se je tega časa spominjal vaš oče?

Oče se je dobro spominjal Korletovega pogreba. Ta mu je že prej povedal, da ga povsod sledijo italijanske oblasti in da nima nikjer več miru. Udeležil se je njegovega pogreba in nanj čakal štiri dni. To je bila velika manifestacija naših zavednih Primorcev, zbrala se je velika množica ljudi od blizu in daleč, kljub poskusom italijanskih oblasti, da to preprečijo.

Po njegovi smrti je nastala med člani Tigra velika vrzel in zaskrbljenost, kako naprej, saj je bil njihov duhovni vodja. Po pogrebu se je pritisk oblasti stopnjeval iz dneva v dan. Povsod je bilo vse polno karabinjerjev, ki so iskali njegove sodelavce. Kljub temu so tigrovci v še večji tajnosti zbirali denar za njegov nagrobni spomenik. Tudi moj oče je prispeval zanj.

Delovanje Tigra je imelo široko področje. Do kje in kam so segale tigrovske poti vašega očeta?

Zanimivo je, kako so se ti naši domoljubi in zavedni Slovenci organizirali brez posebnih prevozov. V glavnem so hodili peš, s kolesi ali s konjskimi vpregami. Moj oče je imel zvezo s Tolminsko preko Rutarja, s katerim ga je seznanil Korle. Z Rutarjem sta se večkrat srečala v Gorici in njeni okolici.

Po nekaterih navedbah naj bi se z Rutarjem sestajal Mohorčič iz Podrage, kar pa je napačno, z njim se je sestajal moj oče.

Sodeloval je tudi z Lasičevimi z Goč, s Slugo iz Hruševja. Stalno pa sta sodelovala tudi z Viktorjem Hajna iz Zaloga pri Postojni. Z njim sta se seznanila na Nanosu leta 1927 ob ustanovitvi Tigra. Hajna ga je povezal z Danilom Zelenom iz Senožeč. Z njim sta se srečevala na dogovorjenem mestu v Šici nad Podrago. Zelenu je oče tam izročal med drugim tudi svoje denarne prispevke in prispevke, zbrane od drugih članov, namenjene za tigrovsko gibanje. Zanimivo, da Zelen ni nikoli prišel v Podrago, verjetno zaradi varnosti. Večkrat je opozarjal: »Če bom izdan, pride drugi za mano. Pri nas ni prostora za izdajo!«.

Kako je bilo tigrovsko delovanje povezano s partizanstvom, nam pove primer, da je moj oče nagovoril Viktorja Hajna, naj ta organizira tudi Antona Semeniča iz Podrage, pozneje znanega po partizanskem imenu Medved in povojnega spomeničarja.

Zelo zanimivo je bilo sodelovanje v tigrovskem duhu tudi z Andrejem Rejo, doma iz Medane v Goriških Brdih. Z očetom sta se srečevala mesečno na poti med Vipavo in Ajdovščino, ko je Andrej prevažal razno hrano za potrebe samostana v Vipavskem Križu. Po tem lahko sklepamo, da so za tigrovsko delovanje vedeli tudi naši primorski duhovniki, ki so se po svoje trudili za ohranitev naše vere, kulture in jezika, s tigrovci vred so bili narodni buditelji. Med hrano so tako prevažali tudi propagandni material in ga delili po lastni presoji ljudem, ki so bili zavedni Slovenci, seveda z vso previdnostjo. Z Andrejem se je oče zadnjič srečal v jeseni leta 1942 in takrat mu je Andrej dejal: »Temni oblaki se zgrinjajo nad tigrovce, z druge strani!« Reja je žalostno končal leta 1944, ko je na cesti v Dobravljah z vprego zapeljal čez mino.

Ali so sodelovali v Tigru vsi člani družine ali samo posamezniki?

To je bilo zelo različno. V družini Žvanut je bilo pet bratov. K sodelovanju je oče pritegnil le brata Alojza, ki je bil zaposlen v tržiški ladjedelnici. Alojz je imel stike z italijansko komunistično partijo, vendar je razočaran spoznal, da so bili tam proti priključitvi Primorske k matični Sloveniji. Menili so, da

naj tu raje vlada fašizem, kot da Italija izgubi Primorsko. Zaradi njegove pokončne drže so mu še po drugi svetovni vojni grozili, tako da so pisali na vrata njegove hiše, naj izgine, sicer ga bodo likvidirali. Res je tam svojo hišo prodal in se z družino preselil na Reko.

Moja mati Marija je zvedela za očetovo delovanje komaj leta 1941, ko je pripeljal v našo hišo prve partizane.

Zanimivo je, da je imel vaš oče pod Italijo dovoljenje za kuhanje in prodajo žganja. Kako je to koristno uporabil za delo v Tigru?

Po vrnitvi iz vojske leta 1927 je imel v Podragi lastno kolarsko delavnico oz. obrt. Poleg tega je v Vinarski zadrugi v Vipavi kupoval vse tropine in kupal žganje. S tem dovoljenjem je lahko prodajal po vsej Primorski, ki je bila takrat pod Italijo. Tako je imel priliko, da je v *flaškoni* za žganje prevažal tudi propagandni material, letake, časopise, kot so Borba in Svoboda, ki sta izhajali občasno. To sta bila lista majhnega formata. Na listih je bil napis: Prečitaj in daj naprej!. Žganje je iz Podrage prevažal z najetim avtom do Ajdovščine, naprej pa z vlakom in ga tako razvažal po gostilnah po prejšnjem naročilu. Med potjo je lahko vzdrževal zvezo med tigrovci na Tolminskem in v Vipavski dolini. Zavitek materiala je dobil v Tolminu po dogovoru, ga v Plavah spet odložil na določen kraj, kamor je prišla ponj zanesljiva in organizirana oseba. Enkrat se mu je zgodilo, da je v Tolminu zamudil vlak in ga je v Plavah zaman čakal tigrovski zaupnik. V vrstah tigrovcev je nastal preplah, bali so se izdaje. Očetu je bilo naročeno, naj tega nikoli več ne naredi. Na tej relaciji je deloval pet let.

Tigrovci so si pomagali na vse načine. Podražan Anton Žgur je pripeljal iz Trsta v lesenem sodu z vratci postopoma pet kompletov popolne vojaške opreme in cigarete. Nazaj pa je peljal tigrovsko propagando.

Vojaško opremo je izročil mojemu očetu, ki je dve vojaški obleki zadržal zase, ju zavil v pergament papir in ju skrnil med deske na skednju, tri pa je izročil Viktorju Hajna. Skrito vojaško opremo in dve avstrijski puški, ki sta bili vzdani, je kasneje, leta 1941, izročil partizanom.

Ali so vam znana še kakšna druga dejanja tigrovcev v Podragi?

Človek se lahko danes samo čudi, kako so ti fantje znali italijanskim oblastem zagreniti življenje. Leta 1930 sta oče in Franc Pestelj na lipe pri cerkvi v Podragi razobesila med mašo časopis Borba in Svoboda. Pri tem delu ju je videla teta Ferjansčeva iz Podrage. Ko pa je šla mimo italijanska patrolja, je teto vprašala, če je videla, kdo je to napravil in kdo je tekel mimo nje. Ona je mirno odgovorila »Ničesar nisem videla, bila sem zatopljena v molitev«. Moj oče ji je bil za to hvaležen, ni ga izdala. Lepake proti plebiscitu so leta 1929 ljudem dajali kar v žepe sukenj, ki so visele po gostilnah. Silno praktično in domiselno, pa še brez stroškov dostave. Propagandni material so v glavnem nosili ponoči. Odvrgli so ga na javne kraje v vasi, kot sta bila žaga in mlin. Pri Uršiču na Dobradu, ob trgovini Pri Žgurju, pri cerkvi in kot že povedano, v gostilni Pri Fabčiču. Ker je bila stroga tajnost, so ljudje brali, niso pa vedeli, od kod to prihaja.

Neke noči, ko je bila že policijska ura, sta mojega očeta pri Miklavovih, sedaj Gorjanknih v Podragi, zgrabila dva karabinerja. Oče je bil močan in ju je sunkovito odbil. Pri tem sta ga močno opraskala po obrazu, tako da se teden dni ni prikazal iz hiše. Ves ta čas so oblasti iskale človeka, ki jim je ušel. Tisto noč je imel namen, da bo letake vrgel še pod kolono nekemu Dimitriju, ki je v Podragi veljal za ovaduha. Bil je avstrijski dezertar in je delal za Italijane. Vsi v vasi so se mu izogibali. Franc Pestelj mu je skrivoma na kolono napisal: Udri strela iz višine, izdajalca domovine! Dimitrij je to hitro zbrisal, Franc pa mu je spet napisal: Grom in strela so švigali, izdajalca niso še pobrali!. Pritisk nanj je bil tako velik, da je sam zapustil Podrago.

Je vaš oče morda vedel za sicer redka nasilna dejanja tigrovcev?

Ja, vedel je. Povedal mi je tudi, kako je potekala akcija Sotosantti v Vrhpolju leta 1930. To akcijo so že dolgo načrtovali zaradi krutosti italijanskega učitelja, ki je imel tuberkulozo in je otrokom pljuval v usta, če so spregovorili slovensko.

Med Vrabčami in Štjakom so se pri cerkvi sv. Ane dobili Zelen, moj oče in Černač. Šli so do Mohorčiča v Lože. Mohorčič je peljal Zelena in Černača v Vrhpolje na ogled kraja, kjer naj bi se akcija izvršila. Prvi večer jim atentat na italijanskega učitelja ni uspel, ker je le-ta obležal pijan na stopnicah in je bil strel

Podraški fantje leta 1925 s tigrovsko trojko - Avgust Žvanut, Franc Pestelj in Avgust Trošt. Vsi so bili rojeni leta 1906, razen Franca Kopačina - organista, ki je bil rojen leta 1908. Sedijo z leve proti desni Franc Kopačin, Avgust Žvanut in Anton Furlan, zadaj stojijo Vencelj Trošt, Avgust Trošt, Franc Pestelj in Franc Lozej

skozi okno nemogoč. Uspela jim je šele naslednji večer. Ko so se vračali, so bredli reko Vipavo, da bi zabrisali sledi za seboj. Vrnili so se k Mohorčiču v Lože, kjer so bili skriti teden dni v posebnem prostoru. Vhod v ta prostor so zakrili z omaro. Za to dejanje so vedeli samo Stanko Poniž, Mohorčič in oče.

Stanko je bil trgovec in je dajal hrano za Zelena in Černača, prinašal jima jo je moj oče.

Povedal mi je, da je v tem skrivališču prvič videl kuhalnik na špirit in Zelenovo češko pištolo z dušilcem, velikega kalibra.

Kako se je začelo partizansko gibanje na Vipavskem, kakšne so bile zveze med vašim očetom in partizani?

Moj oče mi je večkrat pripovedoval, da je vse, kar se je pri nas začelo dogajati leta 1941, šlo v glavnem po tigrovskih poteh.

Tigrovci so bili dejansko prvi partizani na Primorskem in partizanstvu ostali zvesti vso NOB. Geslo »Smrt fašizmu - svoboda narodu!«, ki so ga med vojno uporabljali borci in še po vojni dolgo časa ljudska oblast, je bilo tigrovsko. Tudi prvi odbori OF so se ustanavljali z njihovo pomočjo in v njihovih hišah. Tako so v Podragi ustanovili odbor OF v oktobru leta 1941 prav v naši kleti, torej v hiši tigrovca Avgusta. Lahko bi rekli, da so bili tigrovci dejanski organizatorji upora na Primorskem, saj so delovali praktično že dvajset let prej. Tudi prihod Martina Greifa na Primorsko je potekal po tigrovskih kanalih. Moj oče ga je šel iskat k Mohorčiču v Lože in ga peljal na zbirno mesto v Podrago, kjer so se zbirali partizani. Tudi Dolganovo četo so sprejeli tigrovci. Zanj je vedel Viktor Hajna in to takoj sporočil mojemu očetu, čeprav bi to moral sporočiti Vojan Rehar. Ker so vode zaradi deževja narasle, ta ni mogel čez reko Sočo in je prišla prej Dolganova četa, kot pa sporočilo od Vojana Reharja. Dva partizana Dolganove čete sta sprejela moj oče in Izidor Bajec iz Podrage v Grbcovem klancu med Podrago in Podnanosom. Tudi tu je bil razpoznavni znak škatlica vžigalic s številko 4. To so bili prvi partizani v Podragi. Najprej so šli k Bajcu, ki je imel hišo bolj na samem, prespali pa so pri nas doma. Pred dnevom jih je oče že pospremil iz vasi. Četa se je utaborila Za Vousco, to je bila meja, last Ivana Bratuža, Moj oče ga je opozoril, naj v to svojo mejo ne hodi. Ivan Bratuž, po domače Bajcov, bivši podraški župan in avstrijski stotnik, je očetu leta 1941 v oktobru mesecu, po njegovem opozorilu, naj ne hodi v svojo mejo, povedal: »Gustl, ti si se vpletel v to, še velikokrat te bo bolela glava, ti nisi ne lažnivec in ne gofljač, po vojni bodo samo ti prišli na oblast.«

Italijani so 12.2.1943 aretirali celotno podraško tigrovsko trojko Trošta, Pestelja in mojega očeta. Odpeljani so bili v *battaglioni speciali* v Sardenijo. Za NOB je oče deloval pred aretacijo, pozneje pa v slovenskih četah v Franciji. Tam sta bila ves čas skupaj tudi s Stankom Ponižem.

Kako se je godilo vašemu očetu po vojni?

Žal je po vojni za oblast postal nezaupljiv in nadziran. Klican je bil tudi na zaslišanje v Ajdovščino samo zato, ker je izjavil, da si Stanko ni zaslužil, da so mu zaplenili vse premoženje. Skupaj z njim so se borili za drugačno življenje in ne za to, kar se je po vojni dogajalo s temi ljudmi. Stanko je veliko žrtvoval za svobodo, tako moralno kot materialno, vsem je pomagal in na koncu so mu še nacionalizirali posest. Pri njem so dobili tigrovci učbenik Prvi koraki in ga ilegalno prenašali po hišah. Oče mi je pravil, da so Stanku pri hišni preiskavi zasegli celo blago za dve moški obleki. V eni se je potem sprehajal neki gospod z Udbe .

Na zasliševanju v Ajdovščini so očeta spremljali miličniki s pendreki v rokah. Vprašal jih je, zakaj je to potrebno. Odgovorili so mu, da je tako zaradi varnosti. Oče jim je odgovoril: »Menda ja me boste trije ugnali, lahko tudi goloroki, zaradi mene ni treba pendrekov!« Grozili so mu celo, da če bo še kje povedal, da so bili tigrovci prvi uporniki na Primorskem, ne bo več tlačil te zemlje. Zato se je moj oče umaknil v molk in o tej zadevi javno ni govoril več, le meni je zaupal: »Veš, Jože, Italijani nas niso, ti nas pa bodo!«

Po vojni mi je večkrat iz srca potožil in imel je solze v očeh: »Veš, Jože, za nas je bilo po vojni zelo hudo. Vsi smo delali požrtvovalno, s srcem, z dušo za narod, tudi lastno življenje bi dali, ni bilo izdajstva in ne nevoščljivosti, bili smo kot eden. Nikdar pa si nisem mislil, da nas bo lastni narod oz. poveljna oblast preganjala, poniževala in celo spravljala v zapore. Zanj smo bili izdajalci in nezaupljivi samo za to, ker smo bili prvi v uporuh proti fašizmu v Evropi. Vodila nas je domoljubnost in želja zatiranega naroda po svobodi. Strankarska pripadnost ni bila važna. Zakaj bi se tega sramovali? Žal za vse to delo nisem bil vreden nobenega priznanja.«

Sam sem na lastna ušesa slišal pogovor med Mohorčičem iz Lož in mojim očetom na križišču cest med Slapom in Vipavo, ko mu je Mohorčič rekel: »Sedaj nas streljajo in smo jim napoti, bili smo prvi v uporuh proti fašizmu. In tudi večina nas je šla takoj med prvimi v partizane.« Takih primerov je bilo veliko. Po

vojni so zaprli tudi Viktorja Hajna in druge. Ko sem hodil po vojni v nižjo gimnazijo v Vipavo, me je Stanko Ponižev počakal in ustavil. Položil mi je roko na rame in rekel: »Bodi ponosen na svojega očeta in lepo ga pozdravi.«

In res sem na svojega očeta še danes ponosen, saj je bil zaveden Slovenec in narodnjak in je za te ideale veliko žrtvoval in vedno upal, da bo resnica prišla na dan.

Tako sva z gospodom Jožetom pripeljala najin pogovor do konca. Njegova pričevanja so nekaj novega, konkretnega in tudi pristnega.

Pokažejo na naravnost Tigra, na medsebojne človeške odnose, povezovanja in oblike delovanja v izredno trdem političnem ozračju fašizma na naših tleh. Vse, kar je povedal, so velika in pogumna dejanja številčno majhnega naroda, ki si je upal upreti ogromnemu aparatu fašizma in državi Italiji. Le težko bi v zgodovini našli take primere, da bi ljudje zdržali 25 let nepretrganega upiranja

Le redkim članom organizacije Tigr je bilo dano dočakati samostojno Slovenijo.

Magda Rodman

VIPAVSKI KINO SKOZI ČAS

Začetek 20. stoletja je z nastankom filma prinesel v družabno življenje posameznika nov, pestrejši pogled na svet. S pomočjo gibljivih slik so lahko gledalci opazovali življenje in dogajanje na Zahodu, kjer je tudi nastala večina prvih filmov. Prečudovite fotografije s potovanj in nazorne ilustracije v časopisih so bile postavljene na stranski tir, v ospredje so vse bolj stopali filmi. Prvi igrani filmi, ki so delovali kot neme gledališke predstave, so postali množičen medij med vsem prebivalstvom. Poleg tega je na hitro širjenje filma po Evropi močno vplivala tudi njegova tehnična dovršenost, saj je za predvajanje filma v primerjavi z gledališkimi predstavami potreben le operater in projektor. V Vipavo je prišel kino že pred prvo svetovno vojno. Prve predstave so potekale v Tabru v Perhavčevi dvorani, ki je bila namenjena raznim srečanjem, plesom in družabnim igram, in je lahko sprejela tudi 150 ljudi. Operater, ki je predvajal film, je imel posebno leseno kabino, kar pa je bilo izredno nevarno, saj so bili filmi narejeni iz gorljivega materiala, ki je bil hitro vnetljiv, tako da je moral biti operater zelo pazljiv ter ves čas budno bdeti in opazovati trakove, da se ne bi vneli. Predvajanje filmov je ustavil začetek prve svetovne vojne.

Po končani prvi svetovni vojni je filmska industrija vse bolj rastla in s tem tudi zanimanje za ogled filmov. Predvajanje filmov

se je tako iz dvorane v Tabru preselilo v Hrovatinovo dvorano na Laurinovi ulici. Dvorana je bila za tedanje čase precej velika, saj je sprejela okrog 200 ljudi.

Ko so se razmere po vojni umirile, je Hrovatinovo dvorano leta 1920 zakupil Ferdinand Ferjančič t.i. Duč iz Proseka, ki je imel tudi avtobus, s katerim je prevažal potnike. Za predvajanje filma takrat še ni bilo kabine, ampak so v ta namen uporabljali poseben prostor na vrhu stavbe, ki je kasneje služil kot pisarna. Iz tega prostora je šla potem projekcija čez balkon, pri čemer so morali oluščiti še nekaj zidu, da je bilo na platnu vidna celotna slika. Duč je še predvajal neme filme, medtem ko je Italijan Imbriani iz Furlanije, ki je Duča nasledil okrog leta 1928, namestil zvočno napravo, tako da so gledalci lahko slišali govor in glasbo ter tako bolje sledili dogajanju na platnu. Hrovatinova dvorana je bila zelo akustična, tako da so lahko vsi gledalci razločno slišali govorjenje kljub tedanjim še dokaj neizpopolnjenim napravam. V tem času je filmske predstave redno obiskovalo približno od 100 do 120 ljudi. Predstave so potekale kontinuirano, ljudje so lahko vstopali tudi med predstavo, saj so te potekale ena za drugo, tako so lahko vstopili sredi filma in ostali v dvorani, dokler niso videli celotnega filma. Vstopnina za filmsko predstavo je bila 2 liri, italijanski vojaki so imeli cenejše vstopnice, in sicer liro in dvajset

čentežimov. Če primerjamo ceno vstopnine z drugimi cenami, naj povem, da je bil tedaj kilogram moke tudi dve liri. Imbriani je ostal v Vipavi približno dve leti, nato pa je aparature prodal Dušanu Krhnetu. Aparature pa so kmalu romale v nove roke, saj jih je Krhne kmalu prodal Medvedu iz Opčin, ki pa je tudi le kratek čas predvajal filme. Aparature so zopet romale v nove roke, in sicer jih je kupila gospa Boico iz Trsta, ki pa je malo pred drugo svetovno vojno prodala aparature še eni gospe iz Trsta.

Med drugo svetovno vojno je kinematograf v Vipavi zamrl. Aparature so partizani iz Vipave odnesli v Tolmin, da bi tam predvajali filme. Bivanje partizanov je bilo namreč v Vipavi oteženo, saj je bila ta zaradi strateške nižinske lege in vojašnice strožje nadzorovana, poleg tega je bilo tu nastanjenih najprej večje število Italijanov, po septembru 1943 pa Nemcev.

Po končani drugi svetovni vojni je v ospredje stopil Anton Cizara, ki se je že vrsto let zanimal tako za filmske aparature kot tudi za filme. Že kot otrok je hodil opazovat predvajanje filmov tako v dvorano v Tabru, kot tudi v Hrovatinovo dvorano. Ko so imeli filmske aparature v zakupu Krhnetovi in potem tudi Boicovi, je bil kinooperater Antonov brat Franc Cizara. Redno pa ga je spremljal tudi Anton in se ob tem naučil ravnati z aparaturnami.

Konec leta 1945 oziroma v začetku leta 1946 so Antona Cizaro poklicali na občino ter ga prosili, naj pogleda aparaturo, ki so jo z namenom ponovno oživiti kino v Vipavi, kupili v Trstu. Naprava je bila že precej zastarela, saj je bila iz leta 1914, razvoj v filmskem svetu pa je bil zelo hiter in kinematografski pripomočki so bili iz leta v leto bolj izpopolnjeni. Cizara je napravo pogledal in jo poskušal predelati, da bi bila uporabna za tedanje potrebe – v predelavo je vložil veliko dela; aparaturno je bila narejena za električno napetost 110, kar je bilo potrebno preklopiti na 220 voltov. Začel je urejati tudi kabino, v kateri bi predvajal filme. Poleg tega je bila stikalna plošča poškodovana, verjetno se je med prevažanjem del plošče odlomil, kar je bilo potrebno popraviti. Cizara je poklical mojstra, ki je ploščo odrezal in naredil zopet kvadrat, vendar precej manjši. V Trstu je

nabavil vse potrebne dele za ploščo: razne varovalke, stikala, voltmeter in drugo. Naredil je celotno inštalacijo in se napolnil v Ljubljano na Vesna film, kjer se je pozanimal glede izposoje filmov. Tu so mu poleg navodil in napotkov dali nekaj filmov. Težave so se pojavile pri vstopnicah, saj jih je moral vnaprej kupiti v Ljubljani na banki. Cene vstopnic so bile točno določene, in sicer so bile tri cene: 20-odstotkov sedežev je imelo najnižjo ceno, 40-odstotkov srednjo, in prav toliko tudi najvišjo ceno.

Novembra 1947 je Cizara usposobil aparature in decembra začel s predvajanjem filmov. Da bi lahko filmska predstava nemoteno tekla, je moral kupiti še en projektor in s tem preprečil ustavljanje aparaturn med predstavo ter menjavanje kolotov na projektorju. Predstave so bile razdeljene na dva ali tri dele, v odmoru so film ustavili in prezračili prostor, potem pa nadaljevali s predvajanjem. Cizara je dobival kolote s filmi v Ajdovščino, kamor so prispeli z vlakom ali avtobusom. S kolesom se je vozil v Ajdovščino po filme in jih po končanih ogledih odpeljal nazaj v Ajdovščino. Kolo je čez nekaj časa zamenjal tricikel, potem pa motorno kolo.

V dvorani sta bila tudi dva balkona, ki sta bila namenjena pomembnejšim gostom. Zraven balkonov je bila postavljena kabina z vso potrebno aparaturno za predvajanje. Dvorana je bila kot nalašč namenjena predvajanju filmov, saj so se vrste sedežev spuščale do glavnega odra oziroma platna, kar je omogočalo neoviran pogled na platno. Vrste sedežev so bile označene s kovinskimi številkami na lesenem podu, prav tako tudi številke sedežev. Obiskovalci so na začetek predstave počakali v preddverju. Vstopnice so kupili na vrhu stopnišča pred vhodom v kinodvorano, prodajala jih je Cizarjeva žena Alma. Cene vstopnic so bile 6, 8 in 10 dinarjev. Najnižje vrste so bile najcenejše, višje vrste so imele srednjo ceno, najvišje pa so bile najdražje. Delo biljeterja pred vhodom v dvorano je bilo priložnostno in ga je opravljalo več ljudi.

Predstave so bile najprej ob sobotah ena in ob nedeljah tri, kasneje pa se je število predvajanih filmov povečalo na tri in je bilo tudi več predstav: v torek, četrtek in soboto ena ter v

nedeljo tri. Če je bilo za film večje zanimanje, so v nedeljo dodali še eno predstavo.

Nadzor nad delom v kinu je izvajala Notranja uprava, ki je preverjala delo operaterja. Ta je moral opraviti kinooperaterski izpit, ki je med drugim vključeval tudi preventivo pred požarom, saj so bili filmski trakovi iz gorljivega materiala, ki so se zaradi segrevanja aparature zelo hitro vneli. Do leta 1956 so bili vsi filmski trakovi iz gorljivega materiala, potem pa so v ZDA začeli uporabljati negorljive materiale, kar je operaterjem olajšalo delo, saj ni bilo ves čas potrebno budno paziti na trakove. Filmi z Zahoda so bili tako bolj priljubljeni tako pri operaterjih kot pri gledalcih, saj so bili bolj zanimivi in slikoviti.

Do leta 1949, ko je prišlo do spora med Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo, je bilo veliko filmov tudi iz ruske produkcije. Ti filmi so bili večkrat naravnani predvsem v propagandne namene, prikazovali so življenje v kolhozih in sovhozih, propagirali »sodobno« kmetijstvo, rusko industrijo in prikazovali pravice ruskih delavcev. Ljudje so na takšnih predstavah zapuščali dvorano, kajti filmi so bili brez vsebine in dogajanja. Podoben namen so imeli tudi filmi iz drugih jugoslovanskih republik. Te filme so morali prikazovati, saj so tedanje oblasti določile število filmov iz drugih republik. Vendar pa ti filmi niso bili množično obiskani. Najbolj obiskani filmi so bili slovenski Na svoji zemlji (1948) ter ameriški Veliki diktator (1940) in špansko-italijanski muzikal Prodajalka vijolic (1958). Ti filmi so imeli čez tisoč obiskovalcev.

Med rednimi obiskovalci kino predstav so bili tudi vojaki, ki jih je bilo v Vipavi vedno dovolj. Po letu 1953 je Cizara uvedel v nedeljo posebno predstavo za vojake ob 16h. Poleg filmov, ki so bili redno na sporedu, pa je za njih predvajal tudi posebne vojaške filme z domovinsko in predvsem propagandno vsebino. Ti obiski so bili organizirani in ogled filmov je bil sestavni del vojaškega usposabljanja. V dopoldanskem času pa so bile tudi posebne predstave za osnovno šolo. Takrat je vrtel filme, ki so bili predvideni za šolarje in niso bili del rednega sporeda.

Gledalci so se zvrstili na predstave približno takole: ob 16^h vojaki, ki so vedno napolnili dvorano, ob 18^h pretežno mladina, ob 20^h pa

starejši. Z leti je bilo vedno več filmov iz ameriške produkcije, zelo popularni so bili vestrni. Pri teh filmih so se posebno razživali mladi fantje, ki so dogajanje glasno komentirali in spremljali z žvižgi. Z leti, ko se je finančno stanje prebivalcev izboljšalo in so bile dostopne tudi razne dobrine, so si med odmori otroci v Hrovatinovi gostilni kupili karamele, in sicer na kos, če pa so imeli dovolj denarja, so si privoščili tudi *pašareto*. Starejši so si privoščili kozareček vina in kratek klepet, nato pa so se vrnili v dvorano, kjer se je predstava nadaljevala.

Nemalo skrbi je ves čas povzročala velika možnost vžiga, dvorana je bila pretežno lesena, poleg tega so bile tri peči, ena v preddverju in dve v dvorani. V zimskem času so tako kurjači skrbeli za toploto, ves čas pa so bili prisotni tudi gasilci, če bi zagorelo, do česar je tudi prišlo. V preddverju je bila peč postavljena ob tramu, kar je predstavljal velika nevarnost, ki je kmalu povzročila požar. Tram je zagorel in požar se je razširil proti dvorani, tako da je zgorel eden od balkonov. Po pogasitvi požara so ugotovili, da je škoda velika, dvorana je imela uničen strop in potrebno je bilo zapreti kino za dva meseca, da bi popravili vso škodo in obnovili dvorano.

Za obveščanje krajanov o predstavah so postavili dve oglasni deski. Ena je bila pred vhodom v Hrovatinovo hišo, druga pa na Glavnem trgu 6. V oglasni deski so lahko mimoidoči prebrali tako ure predstav, kot glavne igralce, režiserja, scenarista itd. Včasih pa so pri nakupu vstopnice dobili tudi listek s kratko vsebino filma in podatki o filmu. Fantje so Cizaro po končanih predstavah prosili, naj jim podari plakat o filmu. Dobitnik plakata je bil ponosen na svojo novo pridobitev in ugled med kolegi se mu je takoj dvignil.

V letu 1977 je prišlo do velike spremembe, tedanje oblasti so hotele dvorano združnega doma na Glavnem trgu v Vipavi oživiti in ukazale so selitev kinopredstav iz Hrovatinove dvorane. Združni dom je bil v zelo slabem stanju: opaži so bili odtrgani, zastor je bil na več mestih raztrgan, v stenah pa je bilo veliko žebeljev, ki so ostali od raznih reklam; stranišče in parket pa sta bila zelo zanemarjena. V primerjavi s Hrovatinovo dvorano je bila tu še ena težava – slabša akustičnost. Dvorano

zadružnega doma so prenovili, medtem ko je ostala Hrovatinova dvorana prazna in od tedaj pa vse do danes se ne uporablja več v javne namene. Zadružni dom je sprejel več obiskovalcev, in sicer 315.

S preselitvijo kina v zadružni dom je počasi začel obisk padati, v Vipavi je vse več gospodinjstev dobilo televizijski sprejemnik in obisk kina ni bil več takšno doživetje. Tako filme kot politične novice je bilo mogoče poslušati na televiziji, če ne doma pa pri sosedovih. V osemdesetih letih je obisk strmo padal, poleg tega se je Anton Cizara leta 1982 upokojil, vendar je še vedno predvajal filme honorarno. Sčasoma je obisk kina tako padel, da so začele predstave odpadati in kino v Vipavi so zaprli.

Zaton vipavskega kina je pomenil veliko

izgubo predvsem za mlade, ki so bili v zadnjih desetletjih glavni obiskovalci kina. Za najstnike, ki so bili še brez prevoznih sredstev, pa je kino pomenil sobotno ali nedeljsko druženje s sovrstniki in ogled filma, ki ga še dolgo ne bodo videli na televizijskem ekranu. Ob zaprtju kinematografa v Vipavi je tako nekaj rednih obiskovalcev ostalo brez sobotnega večera v kinu, kar pa so rešili tako, da so svoje starejše kolege zaprosili za prevoz do Ajdovščine in si tam ogledali film. Danes to ni več potrebno. Današnja tehnika nam omogoča, da si lahko ogledamo nove filme kaj kmalu po njihovem nastanku kar doma. Obisk kino predstave pa znova predstavlja družabni dogodek. To dokazuje tudi odpiranje novih velikih kinematografov v večjih mestih, kot so Celje, Koper Ljubljana in Maribor.

Prispevek sem napisala po podatkih, ki so jih prispevali Anton Cizara, Tomaž Hrovatin, Leon Kodre, Jožefa Krhne in Dora Seljak.

Marija Čipič Rehar

PREDSTAVLJAMO VAM

ŽIVLJENJSKA POT FRANCA VIDRIHA IZ PODRAGE

2. del

V prejšnji številki Vipavskega glasa smo spremljali Franca Vidriha od vpoklica v italijansko vojsko do velikega preobrata v razmerju moči obeh vojskujočih se strani v drugi svetovni vojni - poraza nemške in italijanske vojske pri El Alameinu v severni Afriki. V današnjem nadaljevanju ga bomo spremljali v angleško ujetništvo, kjer se je odločil za vstop v jugoslovansko vojsko. To mu je vlilo upanje za vrnitev v domovino. Izmed mnogih primorskih fantov je bil izbran, da se vrne kot padalec. Angleži bi preko teh padalcev dobili zvezo z odporniškimi gibanjem v Sloveniji ter podatke o okupatorski vojski. Ker jih je večina tik po vojni izginila brez sledu, je njihova usoda zbudila precej zanimanja med raziskovalci. Ta del spominov je bil v veliki večini že objavljen v reviji Mladika, ki jih je pripravil Ivo Jevnikar (Mladika, št. 5-6, 7 in 8, leto 1999).

Pot v angleško ujetništvo v bližino Aleksandrije (5. do 7. november 1942)

»... Prispeli smo do približno kvadratni kilometer velike plitve doline. Okrog nje so bile vzpetine od 15 do 20 metrov visoke, toda vzhodna stran je bila odprta. Žalosten pogled na propadlo Ducejevo armado. Na tisoče ljudi brez orožja, brez vodstva se je tukaj drenjalo. Zares klavrno! Mi štirje (Italijan se nam je izgubil) se nismo spustili v dolino, pač pa smo se stisnili tik pod vrhom vzpetine...

... Naenkrat so se nad našimi glavami prikazale cevi oklepnika, toda posadka nas ni opazila, kajti bili smo tik pod previsom. Tedaj je nastalo streljanje iz vseh oklepnikov, ki so nas obkolili, toda streljali so samo, da so nas prestrašili. Pod nami se je pokazal prizor: morda več kot 20 000 belih brisač ali robcev je v rokah

razpadle armade vihralo po zraku. To je bilo 5. novembra 1942 ob 14. uri. S tem je bila bitka pri El Alameinu za mnoge končana. Prav v tem času jih je bilo še mnogo na begu, zopet drugi na poti v ujetništvo in mrtvi, izgubljena mlada življenja zaradi fanatikov. Mnogo mrtvih so raztrgali šakali in njihove kosti raznesli širom po puščavi. Tudi za mnoge grobove ne bo nihče nikdar izvedel, kajti puščava je tako strahotno pusta in prostrana, da kdor ne okusi njenih viharjev, si je ne more predstavljati in ne tega verjeti...

... Zatem je prispela pešadija, ki nas je uredila za pohod. Večina so bili Avstralci, ki niso bili preveč nežni. V začetku pohoda je bilo še kar dobro, razen tega, da je mene še vedno po malem dajala griža. Ko se je zvečerilo, smo se ustavili k počitku. Bilo nas je vedno več, z vseh strani so prihajale nove kolone. Nabralo se nas

Po dolgih pohodih po puščavskem pesku je bila kuhinja nadse lepo sprejeta.

Utrinki iz življenja v angleškem ujetniškem taborišču v bližini Ismajilije jeseni 1942:

je vedno več Slovencev, ki smo se držali skupaj... Slučaj je nanesel, da smo se nastanili blizu skupine, v kateri so bili Slovenci. Eden od njih se je zanimal, koliko nas je. Ker sem bil odsoten, so prijatelji imenovali tudi mene. Ko sem se vrnil, me je nekdo poklical po imenu. Toda jaz ga nisem prepoznal. Začudeno me je vprašal, kako da ga ne poznam. Dozdevalo se mi je, da sem ga nekje videl. Nato se je izkazalo, da bil Jože Žorž - Jelerjev, moj sovaščan. Ako človek nikdar ne doživi takega srečanja, tedaj si ne more predstavljati veselega snidenja, ko se objameta stara prijatelja, vaščana, v tujini v prostrani

puščavi in v ujetništvu ter na poti v nepoznano usodo. Dolgo v noč smo si pripovedovali svoje doživljaje.

Naslednji dan smo nadaljevali s pohodom. Nihče ni vprašal, če kaj potrebujemo, nihče se ni zmenil, da bi nam dal kaj hrane, posebno pa vode. Od moje skupine je ni imel nihče niti kapljice. Srečo smo imeli Jožeta Žorža, ki je imel, če se dobro spominjam, dva litra vode, ki jo je tovariško, nesebično delil med vse. Seveda je ni delil s kozarcem, pač pa s pokrovčkom čutarice. Če je že bil kdo žejen, pa da popiješ le par kapljic vode, ta bo vedel, da je hudo. Naslednji dan, 6. novembra 1942 popoldne, smo imeli srečo, kajti pričelo je deževati, kar je velika redkost za te kraje. Razgrnili smo šotorska krila in napolnili čutarice. Preskrbljeni z vodo smo nadaljevali pot.

V taborišču je bilo poskrbljeno tudi za duhovno hrano.

Dan za tem, 7. novembra 1942, smo prispeli do angleških skladišč. Tu so nam postregli s konzervami in prepečencem. Prosili smo za vodo. Zelo prijazen častnik, ki je bil prisoten pri delitvi hrane, nas je tolažil, da naj potrpite še par dni, tedaj bomo imeli vsega dovolj...«

Življenje v angleškem ujetništvu (7. november do konca novembra 1942)

»... Slednjič smo prispeli do neke železniške postaje blizu morja in naslednji večer do taborišča. Ko smo prišli v taborišče, je bila že tema. Šele zjutraj smo se razgledovali, kje smo... Ker je bilo taborišče le ograjeno in brez

šotorov, so pričeli dovažati vse potrebno za postavitve šotorov. Med vso to šaro so bile tudi palice ali koli raznih velikosti – po mojem mnenju so bile bambusove. Istočasno so se pričeli zbirati po skupinah: prijatelji, znanci s fronte, vaščani, znanci iz sosednjih vasi. Bilo je polno veselja. Slovenci in Hrvatje smo se zbirali ločeno od Italijanov. Skoraj slednji je imel med italijanskimi podoficirji nekoga, ki ga je sovražil. Za take slučaje so bili tisti koli kakor nalašč in tako se je vnel boj, ki pa je bil hitro zatrt, kajti stražarji so pričeli streljati v zrak in pritekli so med nas in nas razgnali. Nato je prišlo nekaj oficirjev in so hoteli izvedeti, zakaj smo se pretepali. Obrazložili smo jim, da mi nismo Italijani, da smo Slovenci in Hrvati ter da želimo stran od Italijanov. Par ur za tem smo že bili premeščeni v drugo taborišče Camp 307 Aleksandria (op.: taborišče Agami)...

... V nekaj dneh se nas je nabralo okrog 400, po mojem spominu. Dne 15. novembra 1942 smo bili zopet na vlaku in se vozili mimo Kaira proti jugovzhodu. Ustavili smo se na postaji blizu mesta Ismajilija, prav blizu taborišča Camp 305 (op.: taborišče El Tahag). V novo taborišče smo prispeli v noči med 16. in 17. novembrom.

Po nekaj dneh bivanja v taborišču smo dobili obisk častnikov jugoslovanske kraljeve vlade v emigraciji. To sta bila poročnik Burger iz Postojne in poročnik Janko (Ivan) Rudolf - Učenič, doma iz takratnega Št. Vida, danes Podnanos, se pravi, da je bil doma iz sosednje vasi (op.: Ivan Rudolf je bil znan tigrovec, narodni buditelj in organizator slovenskih fantov v Afriki). Med ujetniki sta bila tudi dva njegova sovaščana Janez Vitežnik in Matija Trošt. Prišla sta tudi dva Angleža, in sicer kapitan Clark in vodnik (seržant) Alan. Namen obiska je bil, da nas Primorci pridobijo za kraljevo vojsko, ki se je formirala nekje v Palestini. Ker nismo imeli nobenih točnih informacij o dogajanju v domačih krajih, nam ni preostalo drugega, kakor da pristanemo na njihova prigovarjanja, sicer je ostala druga izbira: ostati v taborišču, se preganjati od taborišča do taborišča in Bog vedi, kam nas bi poslali. Bili smo celo ponosni, da nas v tujini nekdo iz Jugoslavije obišče in vabi, da se gremo borit proti fašistom.

Naj opišem naše življenje v taborišču. Hrana je bila zadovoljiva, delali nismo drugega, kakor čistili okrog šotorov. Pri straniščih je vedno eden čistil z brizgalko, ki je vsebovala sredstva za zatiranje mrčesa. Poveljnik taborišča je večkrat prišel preverjat čistočo. Ob vsaki priliki je dejal: Mosca malatia. S tem je hotel povedati, da nesnaga prinaša bolezen. Vsako nedeljo je prihajal maševat pater Jozafat (op.: njegovo krstno ime je bilo Janez Ambrožič, rojen leta 1903, umrl leta 1970; bil je pater v Aleksandriji v letih 1938 do 1942 in dušni pastir v Kairu od 1943 do 1962)...

V Jugoslovanskemu kraljevemu gardnemu bataljonu v bližini Ismajilije (konec novembra do 23. december 1942)

»Nekega dne (op.: konec novembra ali v začetku decembra) je prišlo v taborišče nekaj oficirjev in podoficirjev jugoslovanske vojske. Vse so nas sklicali v zbor. Pričelo se je podpisovanje za pristop k vojski, ki se bo šla borit v domovino proti italijanskemu okupatorju pod poveljstvom emigrantske vlade kralja Petra. Vsak je podpisal, da pristopi prostovoljno... Ko smo že podpisali pristop k novi vojski, smo nestrpnost pričakovali, da nas preoblečejo in da odidemo iz taborišča, še posebej zato, ker smo vedeli, da bomo v jugoslovanskem bataljonu našli znance in tudi stare prijatelje.

Arabcem, ki so dovažali hrano in odvažali odpadni material, so bile zelo všeč italijanske uniforme. Ker smo vedeli, da bomo kmalu dobili nove, drugačne uniforme, smo jih prodajali, kolikor je bilo mogoče. Za izkupiček smo si nabavljali v kantini razne priboljške: belo moko, čebulo, konzervirano mleko, jajca. Tako smo v šotoru tudi tekmovali, kdo bo pojedel več kokošjih jajc. Nekateri so jih pojedli celo po dvajset na dan. Pri teh količinah, seveda čez čas, ko so pričela delovati, ni bilo moč vzdržati v šotoru.

Dne 19.12.1942 so nam pripeljali nove angleške uniforme, pa tudi novo čisto perilo. Kape so imele obliko kot pri stari jugoslovanski uniformi. Toda kar je še ostalo italijanskih uniform, Angleži niso dovolili, da bi jih vzeli Arabci, pač pa so vse zažgali. Preoblekli smo se v čisto perilo in nove

uniforme. Italijani, ki so bili v sosednjem oddelku, so tedaj zagnali strašen hrup in nas obmetavali z raznimi odpadki. Kričali so, da smo izdajalci domovine Italije in podobno.«

Vojaško urjenje v Palestini (23. december 1942 do 18. januar 1943)

»Dne 23. decembra 1942 smo zapustili taborišče ter se z vlakom odpeljali iz Egipta v Palestino, in sicer do mesta Haifa, kjer so nas čakali tovornjaki, da nas odpeljejo v taborišče Atira, kjer je bil nastanjen jugoslovanski bataljon. Kraj Atira je bil velik nasad zelo starih oljk pod goro imenovano Karmel, približno 12 km oddaljeno od Haife. Ker smo

Vojaško zbirno taborišče Jugoslovanskega kraljevega gardnega bataljona v Palestini; oddih v času božičnih in novoletnih praznikov je le za kratek čas prekinil burno dogajanje v minulem letu 1942 (na tleh sedi Franc Vidrih, za njim stoji Janez Vitežnik iz Podnanosa)

prispeli ponoči in ni bilo veliko časa, smo naslednji dan izrabili za iskanje znancev in prijateljev. Razumljivo je, da so stari vojaki v bataljonu navalili med nas ter iskali in spraševali po tem in onem... Seveda moram pripomniti, da so bili zelo radodarni in nas gostili z vsem mogočim. Tudi vina ni manjkalo, saj je bila kantina dobro založena. Že dolgo ga nismo poizkušali, zato je marsikoga spodneslo.

Do novega leta smo bili povsem prosti. Pohajkovali smo in si pripovedovali svoje dogodivščine. Tu sva se našla v istem šotoru z Janezom Vitežnikom iz Št. Vida. Komandir našega voda je bil Slavko Škapin iz Vrabč. Star vojak iz naše vasi je bil samo Miro Janežič. Za novo leto smo lepo praznovali. Zbrali smo se

v šotoru Filipa Žorža iz Št. Vida. Zbrani smo bili sami domačini. ...

... Po novem letu se je pričelo pravo vojaško življenje. Bili smo kot novinci, prej v italijanščini, sedaj v srbščini. Po nekaj dneh takega urjenja smo imeli prisego kralju Petru in domovini Jugoslaviji, daleč od nje. To je bila že druga moja prisega, ki je tudi držala le malo časa. Moje življenje je nadalje potekalo tako, da nisem več vedel, čigav sem, komu pripadam.

V spominu mi je ostal datum 18. januar 1943. Bila je nedelja. Kmalu popoldne je bil sklican zbor obeh bataljonov. Poveljnik Prosen je pristopil in degradiral nekega desetarja, ki je baje govoril o neki novi ureditvi v Jugoslaviji, ki pa ni bila v skladu z emigrantsko vlado. Po tej degradaciji je nek častnik pričel brati imena, ki jih je imel spisana. Bilo je poklicanih dvanajst, med njimi tudi jaz. Ko smo izstopili iz vrst, smo bili vsi nekam prestrašeni, ker nismo vedeli, za kaj gre. Za bataljon je bilo dano povelje »voljno«, nam pa je bilo naročeno, da naslednje jutro odpotujemo ter da moramo biti zgodaj zjutraj pripravljeni, in sicer ob petih, ker odpotujemo v Kairo, glavno mesto Egipta.«

Tečaj za obveščevalce v Kairu (19. januar do konca maja 1943)

»V Kairu na železniški postaji nas je pričakoval angleški vojak z majhnim tovornjakom, s katerim smo se odpeljali do predmestja Docchi Giza. Nastanili so nas v lepi vili, kjer nas je pričakalo šest fantov in slovenska družina Merljak iz Bukovice pri Šempetru pri Gorici. Ivan Merljak – Nedko je poleg šoferske službe opravljal tudi ekonomske posle pri naši hiši. Žena Olga je bila kuharica in gospodinja. Hčerka Marica je takrat obiskovala gimnazijo, sin Ivo pa je bil osnovnošolec. Družina je bila antifašistična in domoljubna. V Egipt so prišli s trebuhom za kruhom, kakor mnogo drugih, ker Italijani niso dali zaslužka našim ljudem.

Fantje, s katerimi smo se spoznali, so bili sledeči: Jože Dolenc z Opčin pri Trstu, Alojz

Sivec s Tolminskega (op.: Libušnje pri Kobaridu), Miro Križmančič iz Bazovice (op.: roj. v Slopah), Vencelj Ferjančič iz Idrije, Alojz Širca iz Podkrajja in Rado Semolič iz Mirna pri Gorici. Mi novodošli smo bili: Niko Sever iz Budanj, Ciril Kobal iz Ponikve na Krasu, Milan Boštjančič iz Harij, Milan Golob iz Grahovega ob Bači, Ivan Mikuž iz Črnega Vrha, Zoro Pišot iz Sela pri Batujah, Andrej Škerjanc iz Postojne, Franc Mezgec iz Slivja (Brkini), Ivan Volarič s Tolminskega, Miloš Adamič iz Škrbine, Bojan Koler iz Idrije in jaz. Srečanje s fanti je bilo prisrčno. Delno so nas takoj seznanili s situacijo, ker mi nismo sploh nič vedeli, za kaj gre.

Naslednji dan so nas v prisotnosti kapitana Clarka, Janka Rudolfa ter instruktora za šifriranje in radiotelegrafijo in Morsejevo abecedo vodnika Alana seznanili, zakaj so nas izbrali. Glavno besedo je imel Rudolf, ki nam je zaželel dobrodošlico ter nam je pojasnil, zakaj smo bili poklicani v Kairo. Poudaril je, da pristopamo prostovoljno. Kdor tega noče, se bo lahko vrnil v bataljon. Lepo nam je začel razlagati, da smo izbrani zato, da bi šli prvi v domovino in angleški obveščevalni službi posredovali informacije o gibanju in oborožitvi sovražnika, ter kje se nahajajo večja oporišča ali pa skladišča vojnega materiala. Rečeno je bilo, da bomo postali radiooperaterji in da bomo opravili padalski tečaj; pomembno pa je tudi to, da pomagamo z informacijami uničiti fašizem in osvoboditi domovino. Naučiti bi se morali tudi šifriranja depeš po raznih ključih. To so bile same zanimive stvari in tudi privlačne in morda nenazadnje za mlade ljudi bolj avanturistične kot pa politične. Vse je bilo lepo povedano, tako da smo vsi pristali. Kolikor jaz vem, nismo podpisali nobenih aktov ali obrazcev.

Naslednji dan smo pričeli s poukom, ki je trajal šest ur dnevno. Življenje je potekalo bolj civilno, kot pa vojaško. Šolske ure so bile redne in obvezne. Opoldne je bila ena ura odmora, ostali del dneva je bil prost in smo šli, kamor smo hoteli. Plača je bila na nivoju angleškega vojaka, šest egipčanskih lir ali funtov (100 piaster je bil en funt). Dve uri dnevno je bila telovadba, dvakrat tedensko smo šli na piramide. V mesecu februarju je odšlo osem

tovarišev na padalski tečaj nekam v Palestino. Med 17. in 18. marcem je prva skupina petih tovarišev (op.: dejansko jih je bilo šest) odletela proti domovini. To so bili: v eni skupini Miro Križmančič, Rado Semolič (op.: poleti 1945 se je za njim izgubila vsaka sled) in Niko Sever (op.: tudi za njim se je poleti 1945 izgubila sled) ter v drugi skupini Vencelj Ferjančič (op.: leta 1947 je šel v Argentino) in Bojan Koler (op.: ubili so ga četniki poleti 1943); v drugi skupini je bil še Anton Božnar iz Polhovega Gradca (op.: za njim se je izgubila sled že jeseni 1943). Iz naše hiše so odšli vsi naenkrat. Janko Rudolf jih je spremljal do letališča v Dorni, kjer se je vzletalo (op.: prvi trije so se spustili med partizane, drugi trije med slovenske pripadnike Jugoslovanske vojske, ki jih je vodil major Novak)...

... V Kairu je bilo dosti slovenskih družin, pa tudi posamezniki so bili, ki so služili grenak tuj kruh. S temi Slovenci smo se mnogo družili. Večkrat so nam pripravili domače zabavne večere. V mestu je bil tudi slovenski klub, kjer smo slednjo nedeljo plesali. Vsa ta družba pa ni smela nič vedeti, kaj mi počnemo v Kairu... Jasnih poročil o resnični situaciji v Jugoslaviji nismo imeli, razen kar je poročal Radio London, tu pa je Kuhar (op.: dr. Alojzij Kuhar) kuhal.

... Alojz Sivec je bil nekje v Palestini z radioaparatom z nalogo, da je vzdrževal med nami šolsko radio zvezo. Včasih je prišel tudi k nam. Nekaj dni je bil med nami, pa je zopet odšel na zvezo, za šolanje na daljavo. Ko se je nahajal pri nas, nam je povedal, da ve za človeka, ki izdeluje proletarsko peterokrako. Dogovorili smo se, da nam, seveda tajno, preskrbi vsakemu po eno. Ko se je Sivec zopet vrnil, je resnično prinesel, kar smo se dogovorili. Izročil jih je Dolencu, da bi nam jih razdelil, ko ne bi bilo v bližini nezaželjene priče. Toda naslednji dan zjutraj je kapitan Clark poklical k sebi Dolenca in zahteval, da mu takoj izroči, kar je Sivec pritihotapil, s pripombo, da ne bo kasnejših neumnosti...

... Že prej sem omenil, da je bila za mesec marec odločena peterica za odhod (op.: dejansko je bila šesterica). Ker nismo imeli nobenih vesti, kaj se pri nas doma dogaja, smo se tajno dogovorili, da bi nam nekdo od

skupine posredoval resnične podatke o dogodkih v naših krajih. To nalogo je prevzel Miro Križmančič in obljubil, da nas bo po možnosti obveščal. Vprašanje pa je bilo, kako to storiti, kako prevarati angleško komando, kajti vse depeše so sprejemali na centru. Srečo smo imeli Dolenca, ki je bil nameščen v centru za prevajalca prejetih in odposlanih depeš. On je tudi šifriral in dešifriral vse depeše. Skrajno tajno je bil dogovor s Križmančičem za naš ključ, ki je bil v tajnosti Dolenca. Vedeli smo samo trije: Dolenc, Širca in jaz. Ko je Dolenc od radiotelegrafista prejemal prejete depeše, jih je dešifriral in oddal centru. Depešo, ki je ni mogel rešiti po ključu centra, je hitro prepisal, original pa vrnil s pripombo, da ni

rešljiva. Ker je morala biti zveza vzpostavljena ob določeni uri, se je večkrat primerilo, da je operater vzpostavil zvezo z nepomembno depešo, zato je bilo Dolencu omogočeno, da je nerešljivo depešo vrnil s pripombo »brez važnosti«. Po taki poti smo prišli do jasne slike, kaj je in zakaj se bori ta legendarni in od Angležev toliko opevani Mihajlovič. O partizanih do takrat nismo imeli pojma, še manj pa o Titu. Križmančič nam je jasno sporočil, kdo se za kaj bori. Dalje se je sporočilo glasilo, kaj vse počenjajo Italijani z našimi ljudmi. Od tedaj sem bil vedno bolj nestrpen, kdaj pride čas, da odletim v domovino...«

Lilijana Vidrih Lavrenčič

REDNA SLUŽBA IN SKORAJ NORMALNO ŽIVLJENJE

Iz spominov Martina Jelačina objavljamo del, ki se nanaša na njegovo bivanje v Vipavi, ko je bil tajnik Ob. LO Vipava.

1. del

Na Okrajnem ljudskem odboru Gorica ali Okraju Gorica sem se javil pri predsedniku okraja Jerneju Kruhu. Lepo me je sprejel in

Martin Jelačin v letih, ko je bil tajnik občinskega ljudskega odbora (Ob. LO) Vipava

mi povedal, da sem dodeljen oz. razporejen v oddelek za organizacijo ljudske oblasti in delo krajevnih ljudskih odborov v okraju s poudarkom na strokovni pomoči in delu omenjenih organov. Ko mi je predsednik okraja podrobno pojasnil omenjeno delo, je hotel slišati še moje mnenje. Seveda sem z

vsem soglašal, kajti s svojim soglašanjem in prizadevnostjo bom imel možnost napredovanja. Nisem pa predsednika vprašal, kakšna bo moja plača, zato me je on opozoril, da bom odslej delal za denar in da imam vso pravico in celo dolžnost vprašati po plačilu za opravljeno delo. Do tega trenutka se nisem nikoli vprašal, koliko sem vreden. Niti nisem vprašal, kje bom spal to noč in potem. Proti večeru sem si ogledoval pisarne in si mislil, kako bom tu prespal noč. V tistem trenutku je prišel tajnik okraja Jordan Gorjan, čudovit človek. Vprašal me je, kaj si ogledujem. Ko mu povem, da nimam kje spati, je dejal: Nič ne skrbi, boš lahko spal z menoj v moji pisarni, bova vsaj v družbi. Več kot mesec dni sem spal v pisarni tajnika okraja, mnogokrat tudi z njim, če je delal pozno v noč. Delo v službi mi je kar ustrezalo: nadzoroval sem delo krajevnih ljudskih odborov (KLO), bral sem njihove zapisnike in ocenjeval zakonitost sklepov in odlokov, jih nato opozarjal na napake. Mnogokrat so me vabili na teren, zlasti ko so sprejemali pomembne odloke ali sklepe. Poleg opisanega dela sem opravljal še strokovno delo komisije za prekrške. Pripravljal sem sklepe

in gradivo za delo te komisije ter pripravljaj odločbe o kaznovanju. Takrat namreč ni bilo sodnikov za prekrške, bila je komisija za izrekanje kazni o prekrških. Delo je bilo sila zanimivo in pestro. Moja naloga je bila, da sem skrbel za zakonitost in obliko odločbe.

Uslužbenci Ob.LO Vipava - Komunalna in vodovod, 1957

Predno nadaljujem svoje spomine na druge dogodke in spremembe v službi, naj povem resnično anekdoto. Povedal sem, da se je predsednik okraja imenoval Jernej Kruh, duhovit človek, dober gospodarstvenik in organizator pa tudi dobronik. Na okrajnem odboru Zveze borcev pa je bil za predsednika Anton Špeh po imenu. Nekega dne po končani službi je predsednik okraja peljal na kolesu - biciklu predsednika okrajnega odbora Zveze borcev iz Solkana v Novo Gorico, kjer sta stanovala. Na cesti ju je ustavil miličnik in dejal: Kaj ne vesta, da se na kolesu ne smeta voziti dva, če to ni ustrezno prirejeno (mislil je na dodatni sedež kot za otroke), zato bosta plačala kazen. Kako se pišeš?, je najprej vprašal voznika kolesa: Kruh, je bil prvi odgovor. In vi?, vpraša drugega. Ta mu odgovori: Špeh. Vidva pa že ne bosta *zajebavala* policajca, zato bosta šla z menoj na postajo. Ko ju je pripeljal na postajo, je zaklical: Tovariš komandir, pripeljal sem dva državljana, ki sta me hotela *zajebavati*; eden trdi, da je Kruh, drugi pa, da je Špeh. Ojej, je dejal komandir, ti *mona*, ali ne veš, kdo je Kruh in kdo Špeh? Na koncu se je vse dobro končalo.

Kmalu po tem dogodku me je poklical v svojo pisarno predsednik okraja Jernej Kruh in mi

povedal, da je z mojim delom zadovoljen in zato so se odločili, da me pošljejo na novo delo, in sicer za tajnika Občinskega ljudskega odbora Ajdovščina ali pa v Vipavo na Ob.LO. Ker sem bil vaje ubogati, seveda glede službe, sem pristal in si izbral občino Vipava. Sicer

še danes ne vem, zakaj sem izbral Vipavo. Morda zato, ker je Vipava mejila na mojo rodno občino Senožeče. Ob tem je treba povedati, da so bili takrat temeljni organi oblasti krajevni ljudski odbori. Ti KLO so izvirali iz časov narodno osvobodilne vojne. Novi Ob.LO, v nadaljevanju občine, pa so bile novi zametki takratne oblasti s širokimi pooblastili. Kot rečeno, za formiranje nove občine je bilo treba izpeljati celo vrsto priprav. Najprej je bilo treba vse krajevne ljudske odbore

(KLO) likvidirati, poskrbeti za arhive, za zaključke delovanja, finance, opremo in seveda za ljudi, ki so bili tam zaposleni. V Vipavo sem prišel, mislim, da v mesecu februarju 1952. leta.

V novo občino Vipavo so spadali naslednji KLO: Vipava, Vrhpolje, Budanje, Slap, Goče, Podraga, Lože in Podnanos.

Ko so bile izvedene vse priprave za zaključek delovanja KLO, sem poskrbel za priprave za

Odborniki Ob.LO Vipava

izvedbo ustanovne seje Občinskega ljudskega odbora Občine Vipava, in sicer: izvolitev delegatov v Občinski ljudski odbor, izvolitev predsednika Ob.LO in seveda tajnika, določitev upravnih organov Ob.LO. Vse to se je zgodilo v aprilu ali maju leta 1952. Ob.LO je na svoji konstitutivni seji izvolil za predsednika Ob.LO

domačina, Vipavca Josipa Kostanjevica, za tajnika pa mene, Martina Jelačina.

Kot že omenjeno, je bilo potrebno poskrbeti za ustrezne kadre, da bi občina uspešno in normalno delovala. Žal je bilo na področju kadrovanja največ težav. Najprej naj navedem tale podatek, ki sem ga takrat prebral v dnevnem časopisu: Vse občine v Slovenji, teh je bilo takrat okrog 65, so imele kadrovske težave, saj je imelo le 10% tajnikov občin ustrezno strokovno izobrazbo, med temi sem jo imel tudi jaz. Za vse druge uslužbence pa smo si pomagali s kadri likvidiranih KLO. Seveda, težav je bilo veliko, dela pa še več. Da

bi nadomestili pomanjkljivo strokovno izobrazbo, smo organizirali interno strokovno izpolnjevanje. Uslužbenci so se morali spoznati z načeli upravnega postopka. Dopolnilno izobraževanje smo imeli po potrebi tudi dvakrat na teden. Vedno pa ob vsakem izidu novega zakona ali pomembnega predpisa. Izobraževanje je bilo vedno pred začetkom rednega dela ali po njem.

Največ začetnih težav je bilo ob nastavitvi določenih evidenc, kot npr. davčne evidence, knjige davčnih zavezancev, pregled socialno ogroženih, občinskih cest, šolskih poslopij, ki so spadale v pristojnost občine. Mnogo nerešenih problemov je bilo prenesenih iz likvidiranih KLO v pravkar ustanovljeno novo občino. Da smo hitreje reševali krajevna vprašanja, gre zasluga vaškim odbornikom oz. možem, ki so od nekdaj igrali pomembno vlogo na vasi. Ko sem odhajal za tajnika občine v Vipavo, mi je predsednik okraja Jernej Kruh svetoval, naj se o težavah zaradi krajevnih oz. vaških problemov posvetujem z naslednjimi možmi: v Vipavi z Josipom Kostanjevcem, A. Perhavcem, M. Princesom, S. Ponižem in Jernejem Hrovatinom - Žabarjevim; v Vrhpolju s F. Marcem, S. Premrlom - Mežnarčkom, v Dupljah z V. Hrovatinom, v Budanjah s F. Kodelja in A. Štefančičem, v Ložah s Karlom Jamškom - Ukarnevim in z J. Mešanovim, v Gočah s Kodretom in Požarjem, na Slapu z Ambrožičem in K. Troštom, v Podragi z Lavrenčičem - Grenkijem, Hribom in

Janežičem, v Podnanosu s S. Žgurjem in I. Žgurjem, v Lozicah s Peliconom in na Erzelju s Ferjančičem. Skoraj vsi so že pokojni. Nikoli pa nisem izvedel, kako da je imenovane tako dobro poznal predsednik okraja. Ne samo glede njihove pripravljenosti za sodelovanje z oblastjo, celo njihove značaje je dobro poznal. Naj povem, da nihče od navedenih ni bil član KP, bili pa so vsi zelo zavedni Slovenci in skoraj vsi so bili odborniki Ob.LO. Na sejah je bila vedno velika udeležba. Razprave so bile živahne, brez strankarskih stremljenj po nadvladi, prevladovali so krajevni interesi. Struktura odbornikov je bila v večini kmečka,

Vojaška parada v Vipavi dne 15.5.1952

zato so bile teme temu primerne in prevladujoče: kmečka problematika in dvig kmetijstva, vinogradništva in živinoreje. Ne bi opisoval konkretnih razprav in uspešnega dela Ob.LO, ker to ni namen tega pisanja. Morda bi omenil le razstavo in sejem živine, ki je bila edinstvena v Sloveniji in je zanesljivo pozitivno vplivala na razvoj živinoreje Gornje Vipavske. V začetku je Ob.LO obravnaval celovito problematiko v občini: od sociale, zdravstva, gospodarstva, komunale in šolstva, pozneje so bile formirane oz. izvoljene tozadevne komisije in sveti za vsako dejavnost posebej. Odnos oblasti do občanov preko odbornikov, članov svetov in neposredno na zborih volilcev je bil zelo korekten. Občanom ni bilo treba za vsako malenkost na sodišče, imeli so poravnalne svete. Tu so se soočali nasprotniki in razreševali sporna vprašanja. Če bi to obliko razreševanja nadaljevali in jo izpopolnili, bi danes bilo manj sporov in več prijateljev.

Odnosi Občine do Cerkve so bili izredno tolerantni; osebno sem imel zelo dobre odnose z vsemi duhovniki. Mnogo vprašanj smo med seboj rešili brez formalnosti, zlasti glede vzdrževanja pokopališč in cerkva. Občina je redno oglaševala oz. informirala prebivalce ob nedeljah po maši z objavljanim obvestil, kot npr. vabilo na *robuto*, obvestilo o pobiranju davkov in podobno. Oglase so brali odborniki, cerkovniki ali občinski uslužbenci. Poleg omenjene oblike informiranja občanov smo imeli še oglasne deske. Nimam pravice ocenjevati svojega dela in dela Ob.LO Vipava, pa vendar moram povedati, da je Okraj večkrat dal Občino Vipava kot vzor v prizadevanjih za razreševanje lokalnih problemov, zlasti na področju kmetijstva oz. vinogradništva, komunale in vodne oskrbe. Še posebej smo bili pohvaljeni, da je bila občina Vipava za tisti čas edina občina, ki je izvedla odmero davka

Ob zaključku kmetijsko gospodarskega tečaja za učitelje osnovnih šol v Ložah 31. 7. 1954 (Foto Pavzin)

po dejanskem stanju katastra. Stanje katastra v času vojne ni bilo obnovljeno in zaradi posledic vojne ni bilo stanje katastrskih kultur primerljivo z dejanskim stanjem. Zato je Ob.LO na predlog Kostanjevca sprejel sklep o uskladitvi katastra z dejanskim stanjem. V soglasju s katastrom smo dvignili posestne liste vseh kmetij v občini in po vaseh v sodelovanju s kmeti usklajevali katastrske kulture, opisane v posestnem listu, z dejanskim stanjem. Ker pa nismo usklajevali vsega na mestu samem, ampak tudi na domovih in v pisarnah, le del na terenu, usklajevanje ni bilo stoođotno, pa vendar mnogo realnejše, kot staro. Tako revidirane posestne liste smo vrnili katastru, da je nanovo odmeril davek. Rezultat tega

trdega dela je bil koristen občini, ker je dobila več dohodka, in kmetje so bili zadovoljni, ker so plačevali davek od dejanskega stanja. Tudi na področju drobnega gospodarstva in trgovine je bilo veliko napravljene, glede na tiste čase, kar precej. Sklepi Ob.LO so bili verodostojni in jih je upošteval tudi Okraj. Naj navedem primer vpisa gozdov na Nanosu. Vsi gozdovi so bili v lasti posameznikov, vsaki *tal* oz. parcela je imela svojega lastnika, a to lastništvo ni bilo vpisano v katastru in zemljiški knjigi. Višja oblast je hotela to pomanjkljivost vpisati kot neko skupnost lastnikov. Takemu ukrepu se je Ob.LO uprl in zahteval zemljiškoknjižni vpis. Pri tem smo vztrajali in po več letih uspeli. Zelo veliko je bilo napravljene na področju živinoreje, vpeljana je bila selekcija plemenske živine. Enkrat letno je bil organiziran sejem plemenske živine. Ta skromna, pa vendar pomembna organizirana

tekmovalna akcija plemenske živine je imela med rejci živine pozitiven učinek. Pobudo za organiziranje živinorejske razstave je dal odličen živinorejec Mirko Princes. Razstava je bila množično obiskovana, ne samo domači, udeležili so se je tudi živinorejci iz drugih krajev Slovenije. Nagrajenci so dobili skromne nagrade, diplome in po nekaj tisočakov v denarju, pa tudi krmo, vrečo otrobov.

Občina, pravzaprav vsi prebivalci, zlasti pa kmetje, so imeli veliko težav

z vojsko oz. JLA. Vojska si je lastila pravico vežbanja po vseh poljih, njivah in vinogradih in vsepovsod, kot da bi bilo vse njihovo. Od kmetov so prihajale pritožbe o povzročeni škodi na njivah in vinogradih. Zato je občina sklenila, da vojsko preusmeri na posebej določeno vežbališče. Kmetje so za odvzeto zemljo, namenjeno vežbališču, dobili nadomestno iz Sklada splošnega ljudskega premoženja oz. Sklada. To zamenjavo je osebno vodil Kostanjevic in kot se spomnim, zelo uspešno v korist kmetov oz. posestnikov. Prebivalci Vipave niso imeli koristi od vojske. Zaradi stanovanjske stiske so jim celo vdiral v stanovanja. Seveda je občina skušala reševati omenjena vprašanja v korist prebivalcev in tudi

vojske, pa žal, vedno nismo bili uspešni. Lahko trdim, da je bila občina v stalnem sporu z vojsko, saj se je ta obnašala, kot da je vse njeno. To pišem zato, ker smo s posameznimi oficirji imeli zelo korektne odnose, celo tovariške. Ti posamezniki so z nami civilisti blažili spore, ki so nastajali zaradi nekorektnih odnosov garnizijske komande. Naj navedem samo nekaj primerov. Občina je adaptirala dve stanovanji za potrebe občanov, pa jih je vojska zasedla. Da nismo mogli v ta stanovanja pred vojsko, so postavili pred vrata celo oboroženo stražo. Brez občinske komisije za stanovanjske zadeve so sami deložirali občane iz lastnega ali najemnega stanovanja in vanje vselili pripadnike JLA. Zato smo se večkrat pritožili na divizijsko komando v Postojni. Tudi pritožbe so malo zalegle. Na volitvah so hoteli imeti glavno besedo, hoteli so vplivati na postavitev posameznikov, civilistov na vodilna

ali vodeča delovna mesta, npr. poslovodjo trgovine. Niso hoteli prispevati za ureditev komunalnih naprav itd. Šele na osnovi temeljite analize o odnosih s civilno oblastjo, stalnih pritožb in verjetno zaradi pritiska višje komande, so spremenili odnos do vseh vprašanj, tudi do začetka gradnje stanovanj za potrebe njenih pripadnikov. Na drugi strani pa jim je treba priznati pozitiven prispevek Vipavi. Veliko so prispevali na področju telesne vzgoje, zlasti z gradnjo športnih objektov; škoda, da sedaj propadajo. Naslednja korist za Vipavo so bila številna delovna mesta, na katerih so bili Vipavci zaposleni. Vipavke sicer le kot perice. Vojska v Vipavi pa je tudi vedno sodelovala na raznih prireditvah in proslavah.

Se nadaljuje.

Martin Jelačin

IZ NAŠE KS

POROČILO O DELU KS VIPAVA

V aprilu se je seje sveta KS udeležil tudi g. Krapež s Policijske postaje v Ajdovščini. Navedel je nekaj statističnih podatkov o kaznivih dejanjih, ki so bila storjena v preteklem letu na območju občine Vipava. Največ je bilo vlomov v avtomobile in stanovanja, sledili so prometni prekrški in drugo. Pohvalil je sodelovanje KS s policijsko postajo, saj meni, da bomo skupaj uspešnejši pri reševanju te problematike.

V KS se že nekaj časa pripravljamo in oblikujemo program za izvedbo prireditve Vipavska trgateg 2004.

Izpostavljen je bil tudi problem delovanja čistilne naprave. Potrebno jo bo temeljito sanirati, da bo služila svojemu namenu.

Tudi v maju so člani sveta KS ponovno razpravljali o čistilni napravi. Dogovori potekajo, vendar do dokončne odločitve še ni prišlo.

Člani sveta KS moti tudi odlaganje odpadnega materiala ob poti na Zemono. Obvestili smo tudi občinskega redarja, da ustrezno ukrepa in prepreči nadaljnje odlaganje tega materiala, ki tja zagotovo ne sodi, saj kvari podobo kraja.

Dokončno je urejena brežina Na Frnaži. Vloženih je bilo preko 100 ur prostovoljnega dela za odstranitev grmovja, sečnjo dreves in setev trave. V akciji so poleg KS sodelovali tudi gasilci iz Vipave in gozdno podjetje; stroške strojnih del pa je v okviru komunalnega urejanja krila občina. Letos smo obudili tradicijo kresovanja. Na kresno noč s 23. na 24. junij je pod nadzorom domačih gasilcev zagorel velik kres, saj se je pri čiščenju brežine nabralo okrog 30 m³ vejevja. Učenci so izdelali plovila, ki so jih osvetljena s svečkami spuščali v reko Vipavo. Upamo, da bo kresovanje postalo tradicionalno.

Zapisala Marija Černigoj

OBČINSKA PRIZNANJA ZA LETO 2004

Občina Vipava praznuje svoj občinski praznik 26. junija.

Letos je praznovanje potekalo v četrtek, 24. junija v Dvorcu Zemono, kjer je v prijetnem vzdušju potekal kulturni program z izvrstnimi izvajalci – Pihalno godbo Vrhpolje-Vipava, Vipavskimi tamburaši, s pesmimi gospe Mihaele Tihelj ter razstavama KUD Goriška paleta in Društva POC iz Ajdovščine.

Program je obogatil gospod pomožni škof msgr. dr. Jurij Bizjak, ki je prevzel posmrtno dodeljeno priznanje »častni občan« pokojnemu duhovniku gospodu Otmarju Črnilogarju ter namenil iskren in navdušujoč nagovor ob zahvali v imenu vseh dobitnikov priznanj.

Priznanja Občine Vipava za leto 2004 so dobili:

1. PLAKETO OBČINE VIPAVA je prejel gospod Ignacij Česen iz Vipave

Gospod Ignacij Česen, za Vipavce »Nace Kovačev«, rojen 31.7.1940, se je kovaške obrti pričel učiti leta 1955. Po štirih letih vajeniške dobe in šolanja je leta 1960 odšel na služenje vojaškega roka. Po vrnitvi domov se je za krajši čas zaposlil, leta 1965 pa postal samostojni podjetnik v podkovsko kovaški stroki.

Vse do upokojitve – proti koncu 90 -ih let – se je posvečal ljudem – tako v dnevnem kot tudi nočnem času, če je bilo treba. Pomagal je pri popravilu strojev in bil na uslugo pri vseh kmečkih opravilih.

V gasilski organizaciji je že od nekdaj vsestransko aktiven, pri gašenju požarov, nenadomestljiv pa je tudi pri gradbenih delih, tudi pri gradnji novega gasilskega doma ima veliko zaslug.

Za njegovo aktivno prostovoljno delo v skupnosti, požrtvovalnost in nesebičnost mu želimo izkazati pozornost in se mu zahvaliti.

**Živeti za druge ni samo zakon dolžnosti,
temveč tudi zakon sreče.**
(Comte)

... je že res, da je vsak svoje sreče kovač...

2. PLAKETO OBČINE VIPAVA je prejel gospod Stanislav Žgur iz Podnanosa

Gospod Stanislav Žgur, rojen 28.7.1920, je človek, za katerega nedvomno velja, da je v Podnanosu in okolici pustil neizbrisen pečat.

V času svojega aktivnega dela je bil trideset let predsednik Krajevne skupnosti Podnanos. Več desetletij se je tako posvečal kraju in ljudem, njegova hiša je bila takorekoč »pisarna krajevne skupnosti« z uradnimi urami ob vsakem času. S svojim iskrenim zanosom za dobrobit je vodil izgradnjo Vojkovega doma ter prispeval nešteto ur za urejanje komunalne infrastrukture na območju Podnanosa.

Kot odbornik in kooperant je sodeloval v Kmetijsko vinarski zadrugi Vipava, kjer je bil aktiven član številnih komisij in odborov.

Danes je v svojem častitljivem 85. letu starosti še vedno bister in prijeten sogovornik ter neizčrpen vir informacij polpretekle zgodovine Podnanosa in okolice.

Njegovemu dolgoletnemu požrtvovalnemu delu gre iskrena zahvala in misel:

Življenje je nenavadna kupčija.

Življenje nam dolguje malo, mi pa njemu vse.

Edina prava sreča pride, če se z namenom razdajamo.

(W. Cowper)

3. PLAKETO OBČINE VIPAVA so prejeli AKTIVI KMEČKIH ŽENA

Aktivi kmečkih žena na našem območju beležijo že več kot tridesetletno obdobje delovanja, v letu 1997 pa so se tudi povezali v društvo, ki deluje na območju Zgornje Vipavske doline.

Aktivi iz Podnanosa, Manč, Lož, Goč, Slapa, Gradišča pri Vipavi, Vipave in Vrhpolja, ki so nam v ponos, oblikujejo zelo raznolik in bogat program svoje dejavnosti: organizirajo izobraževanje, tečaje, razstave; aktivno se vključujejo v prireditve po krajevnih skupnostih, zbirajo etnološka gradiva, sodelujejo pri projektih različnih institucij, izdajajo priložnostne publikacije in še bi lahko naštevali.

Bogat prispevek k ohranjanju kulturne dediščine in tradicije predstavlja tudi njihovo delo na področju t.i. rekonstrukcije narodnih noš iz 19. stoletja.

Njihov namen je nadaljevati s predstavitvami in ohranjati še žive običaje Vipavske doline in Gore, nenazadnje tudi bogate kulinarčne tradicije tega območja.

Želijo delati in to delajo z ljubeznijo, zato spomnimo na Goethejevo misel, ki pravi, da **so želje in ljubezen krila za velika dela.**

3. Naziv ČASTNI OBČAN se je posmrtno podelilo pokojnemu duhovniku in profesorju Otmarju Črnilogarju

Ni dolgo tega, kar se je izteklo pet let od pogrebne maše za pokojnim častitim gospodom Otmarjem Črnilogarjem.

Gospod Črnilogar je leta 1959 v Vipavi nastopil službo učitelja klasičnih jezikov na Srednji verski šoli ter obenem postal vikar ob dekanu Ignaciju Breitenbergerju. V letih od 1959 do 1964 je študiral na ljubljanski univerzi in pridobil naziv profesorja grškega in latinskega jezika. Zagotovo mu je izziv predstavljalo delo profesorja na Teološki fakulteti v Ljubljani, kjer se je še bolj povezal z ljudmi velikih izkušenj na področju pedagogike in pastorage. Posebej zavzeto je sodeloval v skupini prevajalcev Svetega pisma iz originala. Kot član Škofijskega umetnostnega sveta je izražal čut za likovnost, deloval pa je tudi kot tajnik Mohorjeve družbe.

Bil je navdušen ljubitelj gora. Tako je prevzel vodenje Planinskega društva Vipava; kot sad njegove zamisli in prizadevanj je zaživela plezalna stena Gradiška Tura.

V 32-ih letih župnikovanja v Podragi si je poleg duhovnega poslanstva prizadeval obnavljati cerkev in pokopališče.

Gospod Črnilogar je bil preprost in za vse dostopen človek; ljudi ni ločeval glede na njihovo stopnjo izobrazbe, položaj v družbi ali politično prepričanje.

Občani Občine Vipava smo ponosni, da je živel in vsestransko deloval med nami; ponosni, da je bil in je naš častni občan, zato mu v spomin pravimo:

Daritev bodi ti življenje celo:

Oltar najlepší je - srca oltar,

Ljubezen sveta v njem - nebešk je žar.

Gospodu žrtva - vsako dobro delo.

O, da srce gojilo bi vsekdar

Ta sveti žar, naj živo bi gorelo,

Enako kresu vedno ti plamtelo,

Bogu in domu žgalo vreden dar!

(S. Gregorčič).

Ob tej priložnosti je potrebno omeniti, da je gospod Črnilogar - lahko bi rekli idejni oče, ki je budno spremljal izgradnjo in notranjo ureditev cerkvice Sveti Martin v Mančah, za katero je predlagal tudi ime.

V spomin na to družina Hrovatin iz Manč podarja vsem letošnjim dobitnikom občinskih priznanj glineni izdelek s podobo cerkvice Sveti Martin.

4. Najvišje občinsko priznanje - PRIZNANJE OBČINE VIPAVA - prejme gospod Janko Vehovar iz Vipave

Gospod Janko Vehovar je bil rojen 28. avgusta 1927 v kraju Pristava pri Mestinju. V Vipavsko dolino je prišel leta 1951 kot mlad strokovnjak na področju kmetijske dejavnosti. Nastopil je funkcijo upravitelja Kmetijske šole v Ložah in se istočasno dokazoval kot gospodarski upravitelj tamkajšnjega posestva. Deset let je svoje znanje prenašal na mlade kmetijce in si prizadeval za strokovni pristop pri kmetovanju, tako na posestvu kot na okoliških kmetijah. Še posebej se je posvetil vinogradništvu.

Kasneje je svoje delo nadaljeval v Kmetijski zadrugi Vipava. V trsnici Vrhpolje je svoje znanje in izkušnje vlagal v vzgojo in posaditev najprimernejših sort vinske trte v vipavskem vinorodnem območju.

Prizadevno delo gospoda Vehovarja je nesporno prispevalo k razvoju trsničarstva na Vipavskem, ki danes slovi po kvaliteti tako doma kot v tujini.

Poleg strokovnega dela, ki je pustilo pečat na območju vinogradništva občine Vipava, je vsa leta aktivno deloval v kraju Vipava tudi na drugih področjih. Srečamo ga v funkciji tajnika in predsednika Krajevne skupnosti. Njegove odlike so delavnost, doslednost, preudarnost in modrost presojanja in odločanja.

V vlogi člana Turističnega društva Vipava ter sooblikovalca prireditve Vipavska trgatev je pomembno prispeval k promociji Vipave. Sodeloval je pri pripravi razstav avtohtonih in tipičnih vrst grozdja, predstavitvi sortnega izbora vinske trte, organizaciji povork s prikazom kmečkih opravil od vzgoje vinske trte do pridelave vina.

Kot član krajevne skupnosti si je prizadeval za komunalno urejenost kraja ter lepšo podobo Vipave za njene stanovalce in obiskovalce.

Leta 1985 je stopil v vrste upokojencev, kjer mu je bila med drugim zaupana vloga predsednika pododbora za Vipavo. V tej vlogi si je prizadeval za aktivno vlogo upokojencev pri oblikovanju in odločanju v družbenem in političnem življenju in pri ustanovitvi samostojnega Društva upokojencev Vipava.

Na svoji življenjski poti je prisluhnil besedam Simona Gregorčiča, ki velijo:

**Ti učenost s krepostjo združi,
Kot solnce strinja luč in moč,
S tem domovini zvesto služi,
Nevtruden zanjo dan in noč.**

Za svoje dolgoletno ustvarjalno in prepoznavno delo v kraju in občini prejme gospod Janko Vehovar najvišje občinsko priznanje.

*Po predlogih predlagateljev
besedilo pripravila Helena Kobal*

... In še slavnostni nagovor vipavskega župana

Spoštovani gostje, cenjene gostje, dragi prijatelji, lepo pozdravljeni na današnji slavnosti, kjer si bomo skupaj vzeli čas za počastitev občinskega praznika Občine Vipava.

Leto dni je naokrog, za vsakega izmed nas čas takšnih in drugačnih preizkušenj, sreče, žalosti, zdravja in bolezní, številnih dogodkov, ki so nas oblikovali in preoblikovali, vsakega na njegovi lastni poti ter vse skupaj na poti v prihodnost. Ta bi morala biti še toliko bolj svetla, saj je Slovenija - in mi z njo - postala nova zvezda Evrope.

To svetlo pot si je marsikdo na tihem slikal že pred mnogimi leti, a počakati je bilo potrebno, da dozori čas. Tako kot velja to za slikarja, ki je iz povprečno naslikanega portreta naredil mojstrovino.

Učenci so ga začudeno vprašali: »Kako vam je to uspelo? Za to ste potrebovali samo pet minut?«

Mojster jim je odgovoril: »Da, za to sem potreboval le pet minut, vendar sem potreboval 25 let, da sem se naučil, kako to narediti.«

Enako velja za lokalno skupnost, občino, kjer je potrebno dati času čas, predvsem tudi času denar.

V Občini Vipava se tega dobro zavedamo, zato v vizijah ne gremo predaleč, čeprav podružnične šole in vrtec kar kličejo po obnovi oziroma novogradnji. Opravimo namreč tisti del poti, ki ga glede na finančne možnosti lahko.

Zato se še posebej veselimo zaključkov velikih investicij, kot sta kanalizacija Vrhpolje ter vodovod Lože-Manče - Podraga.

Ob tej priložnosti bi se rad zahvalil Evropski uniji, ki je sredstva odobrila, ter vsem, ki so delali na teh investicijah, od projektantov do izvajalcev; za pomoč smo hvaležni tudi Ministrstvu za gospodarstvo ter Ministrstvu za okolje, prostor in energijo. Ponosni smo lahko tudi na izgradnjo Vrhpoljskega bloka, katerega soinvestitor je Stanovanjski sklad Republike Slovenije, kar dokazuje, da je prijatelj tisti, ki želi utesiti potrebe, ne pa tisti, ki samo zapolni praznino.

*Navdušeni smo tudi nad podpisanim pismom o nameri med Politehniko Nova Gorica in Občino Vipava, s katerim smo se dogovorili o skupnem interesu pri obnovi Gradu Lanthieri za namene izvajanja visokošolskega študija. Realizacija te ideje bo mladim približala izobraževanje, obogatila pa tudi sam kraj in območje. Pozitivne dejavnosti so namreč kot svetloba, širijo se v okolje - dajejo ljudem pozitivne usmeritve in samozavest, na čemer pridobiva tudi identiteta posameznika. Kajti zavedati se je potrebno, da človek ne more **biti**, če ne ve, **kdo** je.*

Živimo v obdobju, ko meje padajo; napredovati je treba predvsem v smeri rušenja tistih najbolj trdoživih, ki so k sreči le v glavah ljudi, ki gojijo nestrpnost.

Ena od ključnih usmeritev naše občine je turizem, torej odpiranje navzven in izražanje dobrodošlice turistom, »novim ljudem« in novostim nasploh. Omenim naj, da smo lahko izredno zadovoljni, da smo se uspeli uvrstiti v zaokroženo turistično območje, skupaj z ostalimi občinami, ki tangirajo na Mestno občino Nova Gorica.

Tako smo pridobili okrog 80 mio SIT dodatnih proračunskih sredstev letno, ki bodo namenjena za razvoj turizma in urejanje ljudem prijaznega okolja. To nam bo po premostitvi nekaterih birokratskih ovir omogočilo realizacijo »šotorišča Gradiška Tura«, rekreativno-učne poti Bela v navezi z atraktivno plezalno steno, projekt postavitve turistično-usmerjevalnih tabel na območju planote Nanos in še marsikateri finančno trd oreh.

Zavedati se je potrebno, da bodo turisti k nam prišli le, če si bodo imeli kaj ogledati in doživeti, zato je bistvenega pomena, da znamo zanje in zase ohranjati naravno in kulturno dediščino. Zato smo se že pred časom odločili, da Gradu Lože v sodelovanju s kulturnikom, g. Ogrinom temu častitljivemu objektu vdihnemo življenje, da bo lahko spet ponosno nosil svoje ime - grad.

Ni nas strah. Od nastanka Občine Vipava dalje smo navajeni dejstva, da se moramo zanesti predvsem sami nase in na ljudi, ki nas razumejo in podpirajo; od države ne pričakujemo veliko, še posebno takrat ne, ko nas s svojimi odločitvami takorekoč »pohodi« kot se je to zgodilo s sprejetjem projekta NATURA 2000. Tako je s skrajno ignorantskim odnosom do našega mnenja določila, da je 80 %

območja občine Vipava posebej naravovarstveno zaščitene. To bo predstavljalo znatno breme za lokalno skupnost, saj bo v teh varovanih območjih potrebno za vsak poseg v prostor pridobiti ugotovitev presoje vplivov na okolje, kar je obenem tudi finančno breme.

Kaj hočemo, treba bo pogumno naprej z mislijo, da se vztrajnost izplača; včasih premaga tudi, lahko bi rekli, množično nestrpnost, kot je tista, ki se je porajala ob predvideni izgradnji objekta Platana na Vipavskem trgu. Nestrinjanja so pozabljena, trg pa krasi sodoben objekt, ki se je že zlil z okoljem.

Da, kaj vse se da doseči z delom, saj je delo ljubezen, ki postane vidna.

Kajti, če pripravljate kruh ravnodušno, mesite grenkoben kruh, ki človeka le napol nasiti.

In če z nevoljo stiskate grozdje, vaša nevolja vinu dodaja strup.

In četudi prepevate z angelskimi glasovi, petja pa ne ljubite, zapirate ljudem ušesa pred glasovi dneva in glasovi noči.

(Kahlil Gibran)

Namesto zaključka bi dodal še misel, ki pravi:

Tvegati pomeni začasno izgubiti oporo,

ne tvegati pomeni izgubiti življenje.

(Kierkegaard)

Vsem tistim, ki v delo vnašate ljubezen in si obenem upate tvegati in požreti marsikatero nehvaležnost, pa bi v tolažbo povedal še naslednjo anekdoto:

Učitelju filozofije je nekdo hotel napraviti veselje in mu je rekel:

»Ljudje te zelo hvalijo.«

Filozof pa se je prestrašil in vprašal: »Kaj pa sem storil neumnega, da me hvalijo?«

Želim Vam prijeten preostanek dneva.

Župan mag. Ivan Princes, dr.vet.med

JAVNI RAZPIS ZA DODELITEV NEPROFITNIH STANOVANJ V NAJEM - »VRHPOLJSKI BLOK«

Občina Vipava (v nadaljevanju: najemodajalec) razpisuje oddajo 12 stanovanj, ki bodo uspelim upravičencem oddana v najem predvidoma v mesecu oktobru 2004.

Lastnika stanovanj sta Občina Vipava, Glavni trg 15, 5271 Vipava in Stanovanjski sklad Republike Slovenije, javni sklad, s katerima bodo tudi sklenjene najemne pogodbe.

Od razpisanega števila stanovanj bosta predvidoma dve stanovanji arhitektonsko prilagojeni za potrebe invalidnih oseb, ki so trajno vezane na uporabo invalidskega vozička, 10 stanovanj pa za ostale prosilce.

V najem bodo oddana:

- štiri stanovanja v pritličju: (kvadratura: 48,7 m², 48,7 m², 52,5 m² in 52,5 m²)
- štiri stanovanja v prvem nadstropju: (kvadratura: 87,6 m², 87,6 m², 62,2 m² in 62,2 m²)
- štiri stanovanja v drugem nadstropju (kvadratura: 87,6 m², 87,6 m², 62,2 m² in 62,2 m²).

Ostale informacije o razpisnih pogojih dobite na sedežu Občine Vipava.

Občina Vipava

JAVNI NATEČAJ ZA IZBIRO ORGANIZATORJA PRIREDITVE »VIPAVSKA TRGATEV 2004«

Občina Vipava v letu 2004 načrtuje izvedbo tradicionalne prireditve »Vipavska trgatev«, ki poteka skoraj vsako leto že več kot 30 let in predstavlja turistično promocijo Vipavske doline.

Organizator prireditve mora zagotoviti:

1. Program prireditev od 10.9.2004-12.9.2004, in sicer:

- v **petek, 10.9.2004** pripraviti kulturni program svečane otvoritve prireditve »Vipavska trgatev 2004« (zaželeno v Dvorcu Zemono)
- v **soboto, 11.9.2004** organizirati koncert glasbenih skupin in pevcev iz zgornje polovice top lestvic, v obsegu kot v prejšnjih letih
- v **nedeljo, 12.9.2004** organizirati program, ki vključuje:
 - a) razstavo grozdja, vina in kulinaričnih dobrot
 - b) pokušnjo vin iz Vipavske doline, ocenjevanje teh vin in podelitev priznanj
 - c) povorko kmečkih voz ali drug način predstavitve ljudskih običajev ob trgatvi
 - d) zabavno kulturni program v kvaliteti in obsegu kot prejšnja leta, vključujoč otroški ŽIV ŽAV.
 - e) ognjemet primerne obsega.

Kvaliteta predlogov za program bo merilo za izbor organizatorja.

2. Izvajalec se mora obvezati, da bo poskrbel za promocijo prireditve in za oglaševanje.

Za prireditev v soboto (če bo organizator predvidel plačilo vstopnine) Občina Vipava zaračunava najemnino za prireditveni prostor v skladu z Odlokom o komunalnih taksah v občini Vipava. Za prireditev v nedeljo Občina najemnine ne bo zaračunala.

Za pripravo razstave grozdja, vina in kulinaričnih dobrot Občina zagotavlja brezplačen prostor v Lanthierijeve dvorcu.

Organizator mora sam urediti prireditveni prostor in prostor Lanthierijevega dvorca ter očistiti prireditvene površine.

Za izvedbo razpisanega programa Občina Vipava zagotavlja sofinanciranje v višini 1.000.000,00 SIT.

O uvedbi vstopnine in njeni višini odloči organizator sam.

Prijave za izvedbo prireditve oddajo ponudniki v roku 30 dni od objave tega razpisa na naslov **Občina Vipava, Glavni trg 15, Vipava 5271 s pripisom: NE ODPIRAJ »Vipavska trgatev 2004«.**

Ponudnik mora prijavi predložiti:

- podatke o ponudniku, dokazilo o registraciji ter ustrezno dovoljenje za opravljanje dejavnosti, ki je predmet natečaja
- program prireditve, ki bo upošteval elemente, navedene pod točko 1. in 2. tega razpisa in oceno stroškov prireditve.

Ponudniki bodo o izbiri obveščeni v roku 20 dni od poteka roka za prijavo na natečaj.

Župan mag. Ivan Princes, dr.vet. med.

PROGRAM POLETNIH KULTURNIH PRIREDITEV »IZVIR VODA IN GLAS SRCA 2004«

Sobota, 3. julij,

Vipava, Trg Pavla Rušta: »ZA ODTENEK MODRIH KAPLJIC« - UMETNIŠKI VEČER
MIHAELA M. TIHELJ - POEZIJA IN SLIKE
BOJAN BIZJAK - POEZIJA

Sobota, 10. julij,

Vipava, Trg Pavla Rušta: KONCERT
ANJA BUKOVEC - VIOLINA
NATAŠA MAJER - KLAVINOVA

Sobota, 17. julij,

Vipava, Glavni trg: »POZDRAVLJENA, SLOVENIJA« - KONCERT
PIHALNA GODBA VRHPOLJE, VIPAVA
PIHALNA GODBA »VIKTOR PARMA« TREBČE (ITALIJA)

Sobota, 31. julij,

Vipava, Trg Pavla Rušta: KONCERT
FOLKLORNA SKUPINA LUČENIK (ITALIJA)
MEPZ LIPA ŠEMPAS

Četrtek, 5. avgust,

Vipava, Trg Pavla Rušta, stara šola: RAZSTAVA - OTVORITEV
RAFAEL SAMEC - SKULPTURE V VOSKU
LADO JAKŠA - FOTOGRAFIJE

Sobota, 7. avgust,

Log pri Vipavi, Cerkev Marije tolažnice: KONCERT
RUSKI PRAVOSLAVNI PEVCI (MOSKVA)

Vse prireditve se pričnejo ob **21. uri**.

Vida Babič

IZ USTANOV IN DRUŠTEV

Iz ŠGV

IZ ŠKOFIJSKE GIMNAZIJE VIPAVA

Ob koncu šolskega leta, ko večina dijakov že uživa zaslužene počitnice, počasi blede spomin na napore zadnje dni pouka, ko se zaključujejo ocene. A od aprila pa tja do srede junija le ni bilo samo pehanje za ocene.

Konec aprila so nas razveselila štiri dekleta, ki so na natečaju z naslovom »VOLARE« - Leteti Italijanskega kulturnega centra in republiškega zavoda za šolstvo prejela kar dve prvi nagradi. Natečaj je bil namenjen učencem, dijakom in študentom, ki se učijo italijanščine kot tuji jezik. Ana Grbec je v kategoriji filozofskega eseja osvojila prvo mesto, prav tako pa Neža Žgur in Ana Božič, ki sta prvo nagrado osvojili s pesmijo *Le ali dell' amore - Krila ljubezni*, za katero je Ana napisala besedilo, Neža pa jo je uglasbila. Pesem je Ana ob pomoči še ene Ane (Jurca) in klavirski spremljavi Neže zapela na slovesni podelitvi priznanj tega natečaja.

Od leve stojijo dobitnice nagrad in mentorica: Ana Grbec, Sonja Černigoj – mentorica, predstavnica Zavoda za šolstvo, Ana Božič, Ana Jurca in Neža Žgur.

Naši drugi letniki so jo za prvomajske praznike mahnili raziskovat večno mesto Rim.

ŠGV – jevci na španskih stopnicah v Rimu.

Športno srečanje je druženje pa tudi tekmovanje.

Na ŠGV smo v začetku maja gostili državno športno srečanje katoliških gimnazij. Dijaki in dijakinje iz Škofijske gimnazije Anton Martin Slomšek, gimnazije Želimlje, iz Škofijske klasične gimnazije Ljubljana-Šentvid in naše gimnazije so se pomerili v košarki, malem nogometu, odbojki in namiznem tenisu. Uspešni so bili naši košarkarji, ki so osvojili prvo mesto. Prav tako sta osvojila prvo mesto Luka Klančič in Ivan Orlič v moških dvojicah, nogometaši pa so bili drugi.

Med predstavo v Carminu.

V začetku maja so se še enkrat izkazali člani našega dramskega krožka. Udeležili so se srečanja mladinskih odrov Goriške pokrajine in v okviru srečanja v Carminu odigrali komedijo Gospa ministrica. S predstavo so osvojili tretjo nagrado, kar je lepa potrditev njihovega dela.

Konec maja četrtošolci končajo tekmo za ocene in se posvetijo maturi. Prav pred maturo se poslovijo od nižjih letnikov, katerim simbolično predajo šolske ključe in se znesejo nad svojim najhujšim štiriletnim sovražnikom – nad *cvekom*.

Čvekova »zadnja« pot v spremstvu letošnjih maturantov

Ko pa so se četrtošolci že mučili z matura, so prvošolci odkrivali lepote vzhodne Slovenije, Porabja in Koroške, vsi nižji letniki pa so imeli tudi vrsto dejavnosti v okviru Obveznih izbirnih vsebin (zdravstvena vzgoja, državlјanska vzgoja, tečaj cestno-prometnih predpisov, tečaj fotografije, vzgoja za medije ...).

Prvoletniki so svoj pogum pokazali na ekskurziji po vzhodni Sloveniji, Porabju in Koroški: niso se ustrašili dela v lončarski delavnici niti celovškega zmaja.

Prav ob koncu pouka smo si s skupino dijakov ogledali še razstavo Rojstni list slovenske kulture v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani. Rojstni list, ki je nastal pred tisoč leti, a vanj pišemo vsi rodovi. Kaj vanj pišemo, pa je odvisno od nas.

In že je bil pred dijaki zaključek pouka v tem šolskem letu ter podelitev spričeval. Najboljši so prejeli tudi pohvale in nagrade. Pohvale je prejelo 92 dijakov, nagrade pa 84. Iz Vipave so pohvale prejeli Maja Andlovic, Maruša Fabčič, Mateja Škerjanec, Andrej Stegič in Jani Paškvan za sodelovanje na različnih področjih, za uspehe na tekmovanjih v znanju ali na športnih tekmovanjih. Nagrade (večinoma za odličen uspeh ali za uspehe na tekmovanjih) so izmed Vipavcev prejeli: Jernej Naglost, Matija Uršič, Tina Černigoj, Urška Nabergoj, Anže Premrl, Marija Prelec, Maja Rehar in Jakoba Šraml.

V NUK ob ogledu razstave

Sicer pa je ob koncu pouka v šolskem letu izmed 300 dijakov bilo 54 odličnih, 105 prav dobrih, 98 dobrih in 8 zadostnih. Nekaj dijakov (33) pa se bo še moralo potruditi za uspešen zaključek šolskega leta.

Ob koncu tega šolskega leta dijaški dom Škofijske gimnazije Vipava praznuje deseto obletnico delovanja. Ob tem je vodja dijaškega doma **g. Stanko Fajdiga** zapisal:

Dijaški dom Škofijske gimnazije Vipava se letos lahko pohvali z deseto obletnico obstoja in delovanja. Dolga leta so prostori »starega« župnišča in prostori »novega« župnišča, ki jih je leta 1850 dal zgraditi Jurij Grabrijan, bili rezervirani za gojence Malega semenišča. Od leta 1994, ko je DD odprl vrata tudi drugim dijakom in dijakinjam ŠGV, je v prostorih DD bivalo 398 dijakov in dijakinj iz vseh krajev koprške škofije pa tudi iz drugih škofij. V prvih petih letih so v prostorih dijaškega doma bivali samo fantje: v prvem letu 21 fantov, v drugem letu 18 fantov, v tretjem letu 19 fantov, v četrtem letu 17 fantov in v petem letu 14 fantov. Jeseni leta 1999 so bila v DD prvič sprejeta tudi dekleta (prvo leto 9). S sprejemom deklet se je začela tudi obnova prostorov Malega semenišča za potrebe dijaškega doma – najprej stavba »starega« župnišča, naslednje leto pa stavba »novega« farovža in povezovalni del. Vsa leta od 1999 je v DD naraščalo število dijakov, še bolj pa dijakinj. Tako v zadnjih letih beležimo razmerje 61% proti 39% v korist deklet! Letos je v DD bivalo 96 dijakov v štirih vzgojnih skupinah.

Dijaški dom ŠGV

Med podelitvijo priznanj

In preden odidemo na zaslužene počitnice, se z zaključno prireditvijo dijaki, zaposleni na ŠGV in starši spomnimo najpomembnejših dogodkov v tem šolskem letu. Obenem pa je to priložnost za počastitev dneva državnosti. Za štirileten odličen uspeh in za najvišje uvrstitve na državnih tekmovanjih pa najzaslužnejšim podelimo priznanja. Letos je najvišje šolsko priznanje prejelo 13 dijakov.

Zbral in uredil Vladimir Anžel, ravnatelj

Iz OŠ

DOMOVINA

*DOMOVINA je hiša,
je dom
in družina.*

*DOMOVINA so gore, doline,
reke in jezera,
so gozdovi in polja.*

*DOMOVINA je sonce, dež,
veter in sneg,
mraz in vročina.*

*DOMOVINA sem jaz in si ti
in je vsak,
ki v tej deželi živi.*

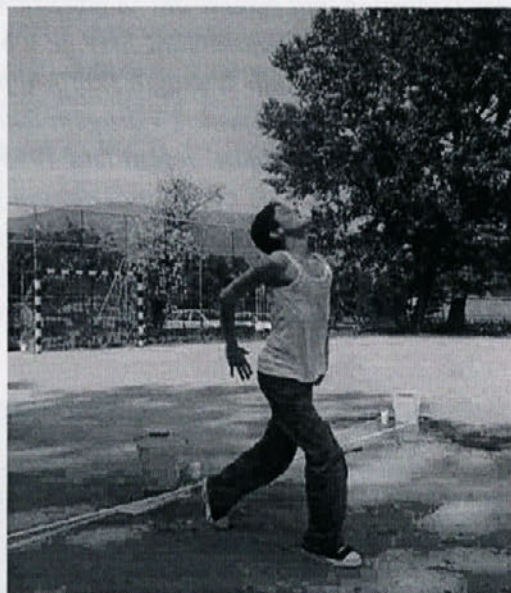
Mojca Lavrenčič

Eko igre

V sredo, 19.5.2004 smo na OŠ Draga Bajca organizirali EKO IGRE; zabavnejši del po čiščenju šolske okolice. Učence je med igrami usmerjala socialna delavka *Silvija Makovec*, finalisti pa so odgovarjali na vprašanja iz ekologije, ki jih je zastavljal učitelj *Klavdij Bajc*.

Zmagovalci razredne stopnje so prejeli čepice, zmagovalci predmetne stopnje pa majice. »Zelena barva majic je simbolična barva ekološkega gibanja, zmagovalci pa ste vsi, ki sprejemate ekologijo kot način življenja« je poudarila koordinatorica Eko šole *Barbara Kodelja Pavlin*.

Prireditvev je popestrila glasba, ki so jo s plesom in sproščenim rajanjem najbolje izkoristili učenci iz nižjih razredov.

Naša šola je EKO ŠOLA in zato imamo tudi eko igre. Iz vsakega razreda se jih je udeležil en učenec, ostali pa smo bili gledalci. Iz našega razreda je tekmoval Matevž. Metal je papirčke v koš. Z dvema zadetkoma se je odlično izkazal. Uvrstil se je v eko kviz, kjer je zmagal Aleks iz 3. razreda. Vsi smo glasno navijali za svoje sošolce.

Anka Uršič, 1.b

Aprila praznujemo dan Zemlje. Na naši šoli smo imeli eko igre. Naš predstavnik je bil Matevž in se je uvrstil v finale. Meni je bila najbolj všeč igra s prenašanjem vode v kozarčkih. Naš predstavnik je na eno vprašanje napačno odgovoril. Zmagal je Aleks. Čeprav je Matevž izpadel iz finala, smo bili vseeno zadovoljni.

Žane Koradin, 1.b

V sredo smo imeli eko igre. Potekale so na igrišču. Naš predstavnik je bil Matevž. Zmagal je v metanju papirčkov v škatlo. Vse eko igre so bile zanimive. V ustih so prenašali lončke z vodo in spuščali papirnata letala. Odgovarjali so tudi na eko vprašanja. Zmagali so učenci iz 3.a razreda. Za nagrado so dobili kape. Po eko igrah smo plesali. Z nami je plesala tudi gospa Nadja. Imeli smo se zelo lepo.

Nana Kodelja, 1.b

Sadili smo ginko

Pred novim letom smo učenci na boljšem sejmu uspešno prodali razne izdelke iz eko-materiala. Denar smo namenili za nakup okrasnih rastlin, ki naj bi jih spomladi posadili. Odločili smo se za drevo ginko. Na pomoč so nam prišli učenci iz 3.b, ker nam je zmanjkalo denarja.

V drevnici Janez so nam povedali, kako ravnati z ginkom. Začeli smo kopati jamo. Zemlja je bila polna kamenja, pojavila se je

tudi skala, ki smo jo prebili. Zemljo smo pognojili, v jamo položili ginko in ga zalili. Po končanem delu smo se fotografirali ob drevesu in odšli na drugo delovno akcijo-čiščenje okolice šole. Učenci 3.b razreda so medtem posadili še okrasno češnjo. Ginko je zelo vzdržljivo drevo. Šele po 10 letih se bo ugotovilo, ali je ženskega ali moškega spola. Če ga napade bakterija, ginko požene nove veje in tako se drevo obnavlja. Japonci so ga poimenovali DREVO UPANJA. Tudi mi upamo, da nam bo prinesel veliko sreče in veselja.

Učenci 4.b in 3.b

Za novo leto se je odvijal na naši šoli EKO BOLJŠJI SEJEM. S stvarmi, ki so bile izdelane iz odpadnega materiala, smo zaslužili okoli 8.000 SIT. Ker smo žal imeli premalo denarja, smo prosili 3.b za sodelovanje z nami. Posodili so nam 5.000 SIT. Skupaj smo posadili znano drevo ginko. Dogovorjeni smo bili v sredo. Najprej smo se odpravili v vrtnarijo Janez. Plačali smo in se odpravili na delo. Fantje iz 4.b so poprijeli za kramp in lopato, ter začeli kopati luknjo za drevo, dekleta pa so očistile okolico šole. Po končanem delu smo drevo zalili, in se fotografirali za drevesom. Zdaj, ko je ginko posajen, smo vsi ponosni nanj, saj so ga Japonci poimenovali DREVO UPANJA. Tudi mi upamo, da nam bo prinesel veliko sreče in veselja.

Mojca L. in Sara R., 4.b

Kopal sem jamo za cvetočo češnjo in drevo ginko. Zanima me, če se plodove ginka lahko je za kosilo? Kako se kuha ginkov čaj iz istov?

Martin

Ko smo sadili drevo ginko in okrasno češnjo, sem kopal. Najbolj všeč mi je, da smo posadili eno od redkih dreves. Me pa zanima, ali smo posadili moško ali žensko drevo.

Matija

Ginko ima pahljačaste liste. Na sredini nima žile kakor navaden listavec, ampak ima žile navzven. Zato ni ne iglavec ne listavec. Znanstveniki domnevajo, da ginko živi približno 1000 let. Najbolj mi je bilo všeč kopati s krampom. Naše drevo ginko so pripeljali iz Italije ali Japonske.

Blaž

Jaz sem pobiral kamenje med travo. Užival sem ob pobiranju. S samokolnico sem ga prevažal na kup. Zdaj bo hišnik lažje kosil zelenice okrog šole.

Tine

Jaz sem pobirala vejice in kamenje in to me je veselilo. Vejice sem pobirala zato, da bo naša okolica čim bolj čista.

Neža

Meni je bilo najbolje, ko smo sadili drevesci in na koncu, ko smo se fotografirali z drevesom. Jaz sem pobirala smeti okoli šole.

Anja

Jaz sem pobirala smeti dajala palice in kamne na kup. Lepo je bilo pobirati smeti, ker smo na koncu dobili lizike! Ko smo vse naredili smo si odšli še umiti roke, da ne zbolimo zaradi bakterij.

Metka

Skrbimo za okolico šole

V ponedeljek, 17. maja, smo imeli čistilno akcijo. Okoli šole smo pobirali smeti. Nekateri smo imeli rokavice, nekateri pa vreče. Pobirali smo papirčke in ostanke razbitin pa še druge odpadke. Čistilka nam je dala rokavice in vreče. Vreče smo nesli v smeti. Potem smo se odpočili.

Manca

...Vsi učenci 1.A smo pobirali smeti v velike vreče. Med nabiranjem se je Janu vreča raztrgala. Smeti so se raztresle. Učenec iz višjega razreda je to videl in odšel po novo vrečo. Vreče, ki smo jih napolnili, smo odnesli v večji smetnjak. Na koncu smo bili zadovoljni, da smo očistili okolico šole.

Petra

...K čistilki smo odšli po rokavice in vreče za smeti. Najprej smo počistili okrog šole. Tu ni bilo veliko smeti. Nato smo čistili še ob igrišču. Tu je bilo veliko odpadkov. V vreče smo pobrali papirčke, plastiko... Vreče smo hitro napolnili. Odnegli smo jih v smetnjak.

Aljaž

...Razdelili smo se v skupine. Naša skupina je pobirala okrog igral. Smeti smo dajali v vreče.

Veronika

...Največ smeti je bilo na igrišču. Čistili smo tudi parkirišče. Zbrane smeti smo vrgli v kontejner. Čistili smo celo šolsko uro. Na koncu smo si z milom umili roke.

Karin

...Jaz, Nejc in Robert smo šli okrog šole in smo pobirali odpadke. Janu se je raztrgala vreča z odpadki. Pobrali smo veliko stekla. ...Videl sem kontejner za star papir...

Jure

...Eni so šli po parkiriščih, eni pa okoli šole...

Patrik

...Na desno roko smo si naredili rokavico... Po končanem delu smo si šli umiti roke...

Tea

Pobirali smo tudi steklo in platenke... Po končani akciji smo si umili roke.

Nejc

...Med pospravljanjem smeti nam je bilo vroče. Nekaterim je bilo všeč, da ni bilo pouka. Bil je lep dan. Bili smo utrujeni.

Aljoša

...Ko smo čistili, smo posadili tudi rože. Moj sošolec je nesel smeti po igrišču in jih raztresel na sredini igrišča. Potem smo naredili čistilno akcijo.

Blaž

...Pobirali smo razne steklenice. Na koncu smo si umili roke.

Ema

...V vreče smo nabirali smeti. Bilo jih je veliko. Največ odpadkov je bilo pri igrišču... Ljudje premalo skrbimo za čisto okolje. Če bi pazili, kam odvržemo smeti, bi s tem veliko naredili za okolje.

Martin

Čistili smo okolico šole... Rokavice smo imeli zaradi čistoče. Vse vrečke smo napolnili. Dali smo jih na kup. Tudi rokavice smo dali v vrečke.

Mija

...Vsi smo pobirali. Okoli šole je spet lepo. Smeti moramo dati vedno v koš za smeti.

Kevin

Ker je bila okolica šole onesnažena, smo izvedli čistilno akcijo... Pobirali smo papirčke in cigaretno ogorke... Kontejner so smetarji odpeljali na odlagališče. Na odlagališču bodo smeti počasi razpadale.

Robert

Učenci 1. a razreda osemletke iz Vipave

Tudi mi skrbimo za naše okolje

Čeprav smo med najmlajšimi na šoli, nam ni vseeno, v kakšnem okolju živimo in se radi vključujemo v ekološke akcije. Zavedamo se, da nam bo le vsem skupaj lahko uspelo. K sodelovanju smo pritegnili tudi starše. Tako smo v mesecu decembru z njihovo pomočjo v ustvarjalni delavnici izdelovali božično-novoletne okraske in voščilnice. Vse izdelke iz papirja in odpadnega materiala smo na EKO sejmu prodali, z izkupičkom pa kupili dve okrasni grmovnici. Posadili smo ju v okolico šole, ju pridno zalivali, naslednjo pomlad pa upamo, da bomo lahko občudovali njune cvetove. S pomočjo staršev smo sodelovali v obeh šolskih akcijah zbiranja odpadnega papirja ter tako rešili drevesa pred posekom. Radi smo prebirali knjige z ekološko vsebino ter se o njih pogovarjali in jih ilustrirali. Tako smo osvojili EKO bralno značko. Seveda se že celo leto trudimo za urejenost naše učilnice, šole in okolice; ločeno uporabljamo eko koše in koše za smeti, skrbimo za lončnice, čistočo... Vsak dan nam sicer vse ne uspe, toda trudimo se. Spomladi smo se ob opazovanju prebujajoče se in cvetoče narave mnogo pogovarjali ter se poizkusili v vlogi sadnih dreves... S pomočjo barv in seveda z našo domišljijo smo jih naslikali ter v njihovem imenu spregovorili.

Jablana

Sem jablana in živim v sadovnjaku. Otroci se radi igrajo okoli mene. Imam zelo veliko krošnjo. Spomladi se srečava z mojo prijateljico čebelo. Ona mi pomaga, da jabolka lahko dozorejo. Ne smete mi trgati vej, ker drugače ne bom rasla. Upam, da bom še mnogo let živel in rasla.

Matevž Ferjančič

Jaz sem majhna jablana in sem zelo lepa. Moja krošnja je velika in na meni dozorejo sladka jabolka. Ne smete mi trgati cvetov, da bo dozorelo mnogo jabolok. Upam, da bom še mnogo let cvetela in zorela.

Anja Močnik

Sem mlada jablana, toda vseeno sem visoka. Na meni zorijo zelo dobra jabolka. Zelo sama sem in ob sebi bi rada imela še eno jablano. Če se mi bo želja uresničila, bom zelo srečna. Pa pustimo sedaj to. Podarila vam bom zelo dobra jabolka. Ampak niso še zrela. Dobili jih boste jeseni. Lepo vas prosim, da mi ne žagate dreves. Saj jih ne boste? Zame skrbijo pridni otroci. Že se veselim jeseni, ko se boste sladkali z mojimi sadeži.

Anette Pavić

Sem mlada in visoka jablana. Moje deblo je debelo, na vejah imam lepe zelene liste. Videla sem že mnogo ljudi. Prosim, ne sekajte mi vej in ne žagajte mojega debla. Zame skrbijo prijazni otroci. V moji senci se boste lahko hladili. Sladkali se boste z mojimi dobrimi sadeži.

Dominik Skapin

Sem stara in visoka jablana. Otroci me imajo radi. V mojem deblu so luknje, kjer se lahko skrijejo. Po mojem deblu in vejah lahko tudi plezajo. Spomladi moje cvetove obiskujejo čebele, ki prenašajo cvetni prah. Pazite otroci, da mi ne zlomite vej. Vem, da me imate radi, ker se sladkaste z mojimi temno rdečimi jabolki. In jabolka so tudi sočna. Upam, da me boste še dolgo obiskovali in se z menoj veselili.

Žane Koradin

Sem zelo visoka jablana. Imam mnogo cvetov. Otroci mi ne smete trgati vej, ker potem ne bom rasla.

Žan Likar

Sem zelo stara jablana in živim v velikem sadovnjaku. Na mojih vejah že cvetijo cvetovi. Mojih vej ne smete lomiti, ker drugače ne bo sadežev in vi boste lačni.

Manja Bodiroža

Češnja

Sem češnja in po meni je plezalo že mnogo otrok. Lepo vas prosim, da me ne posekate. Raje posadite še kakšno mlado češnjo. Spomladi imam lepe bele cvetove in tudi rdeče sladke češnje. Še mnogo let se boste sladkali z njimi.

Nana Kodelja

Sem zelo majhna češnja. Živim v sadovnjaku in imam komaj eno leto. Na meni še ni cvetelo mnogo cvetov, ker letos cvetim prvič. Sedaj pa gredo otroci in jim moram nekaj povedati. Otroci, ne lomite vej, zalivajte me in lepo ravnajte z menoj. Zapomnite si, da vam jaz predihan zrak spremenim v čist in svež zrak. Prosim vas, da poskrbite, da bi živel še mnogo let. Podarila vam bom sladke sadeže.

Jakob Božič

Sem češnja. Sem visoka in imam mnogo vej. Mojih vej se ne sme lomiti. Videla sem že mnogo otrok, ki so jedli moje sadeže. Govorili so, da so zelo sladki. Kadar cvetim, moram počakati prijazne čebele, da oprasijo moje cvetove. Otroci, drevesa morate zalivati in ne smete trgati cvetov, ker potem ne bo sadežev. Skupaj se bomo imeli zelo lepo.

Maja Turk

Sem mlada češnja in imam komaj tri leta. Živim na zelo ravnem travniku. Posadili so me pred tremi leti. Pri tem so vsi pridno pomagali: otroci, babice, dedki, starši, strici in tete. Otroci pridejo obirat moje sladke sadeže, ko dozorim. Ko je otrokom vroče, se uležajo pod mojo krošnjo in jim je lepo. Jaz jih večkrat opominjam. Prosim, ne lomite vej! Bodite prijazni z menoj! Uživate, ko se sladkaste z mojimi sadeži! Zalivajte me in se veselite z menoj. Vedno vam bom stala ob strani.

Tonja Černic

Sem češnja in rastem ob vinogradu. Ob meni raste še ena češnja. Sedaj imam mnogo cvetov. Srečna sem, ker bom otroke razveselila z rdečimi češnjami. Vsi bomo veseli.

Luka Likar

Sem češnja in zelo rada cvetim. Rastem v vinogradu. Maja se boste tudi vi lahko sladkali z mojimi sadeži. Požrešni kosi tudi radi kljuvajo moje češnje. Upam, da bomo še mnogo let skupaj.

Vasja Prelec

Sem češnja in sem zelo stara. Kmet me hvali, da imam zelo dobre sadeže. Rastem na jasi, tam pri bregu. Svoje sladke sadeže podarim otrokom meseca maja. Upam, da se bodo z njimi sladkali še mnogo let.

Zala Močnik

Sem stara petnajst let. Moje češnje so zelo sladke. Otroci me zelo občudujejo. Ko boste nabirali moje češnje, pazite, da mi ne boste lomili vej.

Neja Božič

Sem zelo stara. Spomladi lepo cvetim. Otroci zelo radi jedo moje sadeže, jaz pa kar naprej rastem in rastem. Prosim, ne trgajte mojih vej in cvetov, da se boste lahko vsi sladkali z mojimi sadeži. Vašo prijaznost bom vedno nagradila.

Žak Pavzin

Sem velika in košata češnja. Na mojih vejah zorijo debele in sladke češnje. Otroci jih radi jedo. Prosim, ne trgajte mojih vej. Jaz bom še dolgo zorela.

Nika Rener

Učenci 1.b razreda z učiteljico Nadjo Kompara

TO SMO MI, UČENCI 1.B DEVETLETKE

Na prvi šolski dan smo se zbrali v avli. Zdela se mi je zelo velika. Nato smo šli po temnih stopnicah v razred. Tam smo poslušali zgodbico ribica v šoli, ki mi je bila zelo všeč.

Anika Praček

V razredu imamo računalnik in na njem je veliko igrlic. Za igranje se moramo postaviti v vrsto. Škoda, da pridem malokrat na vrsto za igranje.

Tamara Tomić

Prvi šolski dan smo dobili darilca in plišastega zajčka, ki se imenuje švigazajček. Tega imamo vedno v razredu in nam pomaga pri učenju.

Katja Lavrenčič

V razredu je igralni kotichek, ki pa je drugačen kot v vrtcu. Deklice se rade igramo s punčkami in knjigami, dečki pa imajo raje lego kocke.

Tajda Praček

V našem razredu imamo radi telovadbo. Po igrišču radi tekamo in se igramo na igralih. Nekega dne smo po telovadbi šli nazaj v šolo. Ko smo prišli v avlo, je iz garderobe priteknel fant, noge je imel tako velike, kot smo bili prvošolčki veliki celi. Vsi smo se ga prestrašili, tudi naša učiteljica, ker smo se bali, da nas bo pohodil.

Zala Praček

Nina gre v gozd

Nina je šla v gozd nabirat zvončke. iz grmovja je pritalcal velik medved. Nina se je zelo prestrašila. Hitro je tekla domov. Mame ni bilo doma, ker je šla v trgovino. Po hiši je bilo vse razmetano. Nina je začela pospravljati. Ko je prišla mama domov, je bilo vse pospravljeno. Bila je zelo vesela.

Špela Petrič

Nagajiva pomlad

Cel dan je deževalo in ni prenehalo. Vedela sem, da se pomlad skriva na vrtu. Bala sem se, da jo bo mama prepodila, ko bo šla po solato. Videla sem sestro, ki je nesla solato. Ustrašila sem se, da bo pojedla pomlad. Začela sem iskati pomlad po skledi solate. Sestra me je debelo gledala. V solati sem našla pomlad. Nesla sem jo na travnik in vse je zacvetelo.

Anika Praček

Rožice za mamo

Nekega lepega popoldneva je nina odšla nabirat rožice za mamo. Ko je z rožicami šla nazaj domov, je po poti srečala dečka. Ko je prišla domov, se je pred vrati sezula in stopila v hišo. Spomnila se je, da mama danes praznuje. Začela je pospravljati. Ko je mama prišla domov, je videla vse pospravljeno. Poklicala je nino in jo pohvalila. Nina je mami dala rožice. Mama je bila zelo vesela.

Zala Praček

Pomlad

Prvi dan je deževalo. Pomlad se je skrila. Želela sem jo poiskati. Šla sem v hišo. V hiši sem našla pomlad. Prepodila sem jo iz hiše in naslednji dan je zunaj vse zacvetelo.

Špela Žorž

Iskali smo pomlad

Nekoč je punčka zagledala na polju raketo. Potem je sedla vanjo. Pognala je motorje in poletela proti nebu. Konica rakete je zadela oblake. Pomlad je bila skrita za oblaki. Ko je nastala luknja, je skočila na Zemljo. Punčka je bila vesela, ker je našla pomlad.

Andreja Rondič

Pomlad

Deklica je šla iskat pomlad. Gledala je med rožami, a pomladi ni našla. Potem je začelo deževati. deklica se je prestrašila in tekla domov. Tekla je k mami. Vprašala jo je, kje je pomlad. Nato je cela družina šla iskat pomlad. Pogledali so med rože, potrgali so suho travo in pri tleh so našli pomlad.

Špela Petrič

Nagajiva pomlad

Pomlad se je skrila za goro. Šel sem jo iskat. Splezal sem na vrh gore in tam sem našel pomlad.

Jure Marc

Pospravljanje sobe

Mama mi je naročila, naj pospravim sobo. Pospravil sem sobo. Nazadnje sem pospravil še avtomobilček.

Tjaš Božič

Pomladna solata

Nekega dne je mama delala solato. Ko jo je končala, je poklicala k mizi hčerko in moža. Vsak je pojedel malo solate. V solati je bila pomlad in vsi so bili tega veseli.

Tajda Praček

Presenečenje za mamo

Nekoč je živela punčka. Odšla je v gozd nabirat rože za mamo. Ko se je vrnila, je mama pogledala skozi okno. Prišla je iz hiše. Zelo se je razveselila, ko je zagledala hčerko z rožami. Punčka ji je rekla, da so zanjo. Domov je prišel še očka. Mama mu je povedala, kaj je naredila hčerka. Očka je rekel, da je pridna, ker se je na rože sama spomnila.

Tajda Praček

Zajček išče pomlad

Zajček je po gozdu šel,
da bi trobentice nabral,
a sredi poti
je zagledal sledi.

Pestražil se je
in zbežal je,
daleč v gore,
da ga volk ne poje.

V gorah je svetil sonček zlat
in tam je našel rumeno pomlad,
na jasi so trobentice cvetele
in v grmovju so ptičice pele.

Zajček je trobentice nabral,
da bi jih mamicí dal,
potem je domov odskakljal
in mamicí pesmico zaigral.

Spesnili učenci 1.b devetletke

Športni dan

V torek smo imeli športni dan. Zjutraj smo se zbrali v avli šole. Pot nas je vodila skozi Vipavo na Zemono. Tam smo imeli skupno malico. Videli smo avtocesto in cerkev na Slapu. Odpravili smo se proti Vrhpolju. V vasi imajo igrišče. Tam smo se odpočili in tudi igrali. Pot smo nadaljevali po gozdu. Ob dvanajstih smo prišli pred šolo. Na športnem dnevu smo se imeli zelo lepo.

Nika Renner, 1.b

V torek smo imeli športni dan. Šli smo v Vrhpolje. Odpravili smo se po daljši poti mimo dvorca Zemono. Tam smo imeli malico. Pri spomeniku nad Vrhpoljem smo občudovali lep razgled po dolini. Nato smo šli na igrišče. Tam smo se igrali. Vsi smo zelo uživali. Domov sem prišel zelo utrujen in lačen. Preživel sem zelo lep dan.

Vasja Prelec, 1.b

Škratek Velikouhec

V Zavodu smo si z učiteljico ogledali igrico Škratek Velikouhec. Igrica je bila zelo zanimiva. Nastopali so invalidni otroci. Dva sta bila na vozičku. V igrici so nastopali štirje igralci. Meni je bil najbolj všeč Škratek Velikouhec. Med predstavo smo se vsi lepo obnašali. Meni je bila predstava zelo všeč.

Zala Močnik, 1.b

V sredo smo si ogledali predstavo Škratek Velikouhec. Nastopali so otroci iz Zavoda. Igrico so zaigrali zelo lepo. Dogajalo se je v Veliki hiši. Linda je jokala, ker ni bila pri mamicí in očku. Škratek Velikouhec jo je potolažil. Predstava nam je bila vsem zelo zanimiva.

Tonja Čemic, 1.b

Kresovanje

Vsako leto na predvečer praznika dela 1. maja se po vrhovih hribov prižigajo kresovi. Letos je bilo še posebej svečano, ker je naša domovina Slovenija vstopila v EU. Tako smo se tudi na Slapu v petek, 30. 4. zbrali na prireditvi, ki jo je mladina organizirala za to priložnost.

Ob 19. uri sem si skupaj s starši ogledala komedijo Pepelka Vankica. Ob 21. uri sem že nestrpno čakala, da bodo prižgali kres. Ko so ga prižgali, so zraven postavili visok mlaj, na katerem je visela slovenska zastava. Bila sem zelo navdušena, ker sem lahko bila čisto blizu. Mladi so poskrbeli tudi za pogostitev. Ob 24. uri sem lahko občudovala ognjemet, s katerim smo bučno proslavili vstop Slovenije v EU. Po ognjemetu sem skupaj s starši odšla domov.

Veliko stvari o tem dogodku sem prebrala v časopisih in gledala na televiziji. Zato sem ta dan nestrpno pričakovala, vendar se zame ni zgodilo nič posebnega. Upam, da se bo v prihodnosti pokazalo, da smo se pravilno odločili.

Adrijana Marc, 3.b

Nogometna tekma

V nedeljo, 2. maja, smo na našem vikendu imeli piknik. Brat je predlagal, da bi odigrali nogometno tekmo. Na bližnji zelenici, kjer je bila trava pokošena, smo si postavili gole in označili igrišče.

Igrišče je bilo pripravljeno, le še igralce in rezerve je bilo treba določiti. Ker se je brat izmed vseh najbolj spoznal na nogomet, je on določil ekipo. Golmana sta se postavila v gole, rezervi sta se usedli na klop, igralci pa stopili na svoje položaje.

Žrebali smo, čigava bo prva žoga. Žoga je pripadla moji ekipi. Nekaj časa smo med seboj merili moči in moj brat je zabil prvi gol. Prišlo je do menjave v nasprotni ekipi. Po nekaj minutah tekme je nasprotna ekipa izenačila rezultat.

Z rezultatom 1:1 smo bili vsi zadovoljni. Veseli in utrujeni smo tekmo končali.

Anja Ličen, 3.b

TAMBURAŠI NA DUNAJU

Bližal se je konec šolskega leta, z njim počitnice in brezskrbnost... a zadnji teden za Vlastine tamburaše nikakor ni dišal po počitniškem razpoloženju. Vaje, vaje, valeta, vaje, vaje, občinski praznik pa spet vaje... in na koncu še koncert na Dunaju.

Da, koncert v tem velikem cesarskem mestu, iz katerega ni poznal poti niti Krpan z Vrha pri Sv. Trojici in je zato prosil cesarja, da mu da nekoga, ki bi mu pomagal iz mesta. Koncert na Dunaju, zibelki melanholičnih in poskočnih, tankočutnih skladb Strausa in Mozarta. Koncert na Dunaju, mestu velikih glasbenih dogodkov v operi in filharmoniji. Že sama beseda Dunaj se nam je zdela velika, toliko bolj pa misel na to, da bomo to mesto videli in tam igrali.

V petek smo se odpravljali na pot. Mame so nam preskrbele velike zaloge hrane, saj pravijo, »kdor gre na Dunaj, mora pustiti trebuh zunaj«. Veliko so napekle in scvrle, v zabojčkih ni manjkalo niti mleka, sadja, zelenjave, pijač, skratka, mi smo vzeli »trebuh« s sabo. Pot je bila mirna in razen nekaj dežja, ki je pricuriljal med vožnjo skozi vrata avtobusa, ni nič kalilo miru vseh 23 potnikov. Nastanili smo se v Slovenskem pastoralnem centru pri gospodu župniku Tonetu Šteflju. V manjši sobi so spali fantje, v večji dekleta, žene pa v sosednji sobi. Spanje v spalnih vrečah je bilo za marsikoga nova izkušnja.

Obroke nam je pripravljala Orjana Curk v kuhinji poleg dvorane, tačas pa je Vlasta od nas zopet zahtevala zbranost in takrat smo morali dati vse od sebe.

Že prvi popoldan nas je Vlasta peljala v Schönbrunn - cesarjev letni dvorec. Občudovali smo

mogočnost, doslednost v gradnji in bogastvo notranje opreme vse do najmanjših detajlov. Obenem nam je pripovedovala o cesarski družini in njihovem življenju. Pogrešali smo razlago v slovenščini. Govoriti je morala v pianissimo, da ni motila drugih obiskovalcev. Glasna opozorila iz zvočnikov so bila zgolj v nemščini. Razumeli smo bore malo. Od dvorca smo se poslovili z željo, da bi se še vrnili in si ogledali živalski vrt, če bo čas.

V drugem dnevu smo imeli v načrtu ogled centra mesta. Za prevoz smo imeli na voljo vsa javna prevozna sredstva: podzemno, tramvaj, trolejbus, toliko stvari, da bi človek težko izbral, saj smo se vajeni v Vipavi voziti s kolesi ali hoditi peš. Kar neverjetno je bilo, kako se skupina 23 ljudi tako hitro giblje po mestu. Bus, podzemna, bus, ogled, tramvaj... Vlasta nas je izredno spretno vodila po mestu. Nikamor nas ni peljala, ne da bi prej pogledala na zemljevid in se na ogled znamenitosti prej pripravila. V centru Dunaja smo videli vse znamenitosti: cerkev sv. Štefana, opero, filharmonijo, vladno palačo, cesarjev zimski дворец, znamenite dunajske ulice s kočijami in brez prometa, ogledali smo si tudi cesarsko grobnico. Ker smo bili spretni in hitri, nam je ostalo še nekaj časa in tako smo si šli ogledat še živalski vrt. Znan je po pestrosti živalstva in zanimivi ureditvi prostorov. Akvarij s steklom z vseh strani, dvorana z urejeno klimo kot v Sahari, v tropskem pragozdu, močvirnatem svetu. Po obedu smo šli v Prater, zabaviščni park. Tudi tu je voditeljica uslišala prošnje mladih glasbenikov. Želja po dvigu adrenalina je bila večja kot je bilo zadoščenje! Stvari je bilo toliko, da nas je volja skorajda minila in zmedenost nas je na koncu omejila na nekaj voženj z visokimi kolesi, voženj po zapletenih tirnicah v zraku in voženj v hiši strahov. Zvečer zaradi utrujenosti res ni bilo težko zaspati.

Vipavski tamburaši pred dunajsko katedralo

Zadnji dan se je začel delavno. Ni bilo več časa za ogled in zabavo. Dopoldne smo sodelovali pri slovenski sveti maši s petjem in igranjem na tamburice, posamezniki pa tudi kot solisti: Polona Praček – violina, Meta Fajdiga – vokalna solistka, Franc Leben in Neža Žgur – ogle. Obisk je bil zadovoljiv, čeprav smo mislili, da v nedeljo dopoldne vsi v mestu spijo. Po maši smo imeli koncert. Vlasta je med programom z nekaj besedami opisala naše dosedanje delo, dosežke in načrte. Program je vseboval skladbe, ki so sicer letos del našega repertoarja, smo pa za to priložnost dodali še nekaj novih.

Po koncertu je sledilo kosilo in druženje z vsemi navzočimi. V naše veliko presenečenje med njimi niso bili samo Dunajčani, ampak tudi starejši par s Predmeje, ki je v tistem tednu prišel na obisk k sorodnikom. Srečanje sta komentirala: »Na, vidite, na Dunaj sva prišla, pa sva slišala Vipavce!« Med klepetom je bilo slišati veliko pohval in povabil. Tako smo bili povabljeni tudi na Wiener Festwochen v prihodnjem letu, kar pa se nam za zdaj zdi še nekoliko daleč.

Vožnja domov je bila topla. Grela nas je sonce, klima in vtisi, ki se nikakor niso hoteli postaviti v vrsto in bomo za to, da jih uredimo, potrebovali res nekaj počitka. Vsekakor smo se imeli lepo in prav nič ne bi nasprotovali, če nas bi Vlasta še kdaj tako spretno vodila po cesarskem mestu. Pa naj Vas, dragi Vipavci, spomnim, da imamo mali Dunaj tudi pri nas; Lanthierijev rumeni dvorec (včasih z zelenimi polkni) z bogatim parkom in Podskalo spominja na Schönbrunn, sarkofagi na mogočne grobnice, tu pa tam konj, vprežen v voz, na kočije, da o cerkvi niti ne govorim... saj imamo tudi mi sv. Štefana, mar ne?

Naši dirigentki Vlasti Lokar Lavrenčič, staršem in vsem, ki so nam omogočili gostovanje na Dunaju, se v imenu tamburašev iskreno zahvaljujem.

Nadja Rodman Koradin

POTUJEMO IN SPOZNAVAMO LEPOTE

Potovali smo na Gorenjsko. Večina otrok se še ni peljala z avtovlakom, zato je bila potrebna razlaga. Tu ni bilo vagonov, sedeli smo v kombibusu in se z njim zapeljali na železniško progo. Največje doživetje je bila vožnja skozi predore, ki jih je bilo kar nekaj. Ob tem smo utrjevali pojem temno – svetlo. Kako dolgi so predori in koliko jih je bilo na naši relaciji, smo skušali prešteti in s tem razvijali količinske predstave. Med potjo smo opazovali gore, gozdove, travnike, polja in lepo obdelane vrtove. Čas vožnje z avtovlakom je prehitro minil in že smo se v Bohinjski Bistrici poslovili od železnice ter nadaljevali pot proti Bledu.

V lepem turističnem kraju smo morali biti še posebej pozorni na varnost naših učencev. Poiskali smo primeren prostor ob jezeru, kjer smo pojedli sendvič, popili sok, ki se je zelo prilegel. Da imamo dobro hrano, so kaj hitro opazile račke in labod, ki so se nam približale. Ko smo jih nahranili, smo lahko primerjali velikost in barvo race, laboda ter povedali razliko med njima. Bel labod nas je zapustil, nam pa je ostala še vožnja po jezeru. Posedli smo se v pletno in odveslali proti otoku. Med vožnjo smo peli pesmico o barčici, opazovali še druge pletne ter cerkvico sredi otoka. Cerkev smo si tudi ogledali in pozvonili z zvonom želja. Ob tem smo razvijali slušno zaznavanje in koordinacijo gibov. Občudovali smo dragocenosti cerkve, oltarje, prižnice.

Ko smo se izkrcali, smo nadaljevali pot peš do hotela, kjer smo si privoščili blejsko *kremšnito*, ki je poznana daleč naokrog.

Bližala se je nevihta, hitro smo zapustili prelepo Gorenjsko in se odpeljali proti domu.

Jelka Kobal

PIKNIK POD ČEŠNJO

Učenci 7. razreda devetletne osnovne šole in oddelkov vzgoje in izobraževanja so se udeležili piknika na mojem domu v Vrtovinu.

Po prihodu smo se odpravili v češnjev nasad. Učenci so opazovali češnjeva drevesa, se jih dotikali, obirali češnje in jih pokušali. Ugotovili so, da so plodovi sočni in sladki. Vsi učenci so utrgali vsaj nekaj češenj, jih pokušali in z njimi polnili košaro. Pare češenj smo otrokom obesili za ušesa kot »uhane« in veselo so pozirali pred fotoaparatom.

Naš šofer Tomaž je iz češenj sestavil lep grozd na veji, ki smo ga odnesli s seboj.

Nabrane češnje smo oprali in jih jedli. Poleg češenj smo se sladkali še s češnjevimi zavitki in sladoledom. Za konec nas je gospodar pogostil še z domačo salamo.

Ob prijetnem klepetu je čas kar prehitro minil in morali smo pohiteti, da smo se še pravočasno vrnili v Center na kosilo.

Milojka Lozar, učiteljica RP

NARAVA SMO MI, ŽIVALI IN RASTLINE

V četrtek, 10. junija smo se učenci in spremljevalci 3. in 5. razreda odpeljali na letošnjo zaključno ekskurzijo, ki smo jo izvedli kot naravoslovni dan.

Prva postaja je bil ZOO v Ljubljani. Izgubil je kar nekaj nekdanje privlačnosti. Ker pa smo nezahtevni gostje, smo vendarle uživali ob pogledu na farmo domačih živali, medvede, opice, tigre, slona, žirafa, razne ptice. Eno kačo smo pobožali. Občutki so bili po pripovedovanju zelo različni.

Nepremično tam je stala in nas opazovala

Od živalskega sveta smo se zapeljali v svet rastlin v Arboretum Volčji Potok. Senca, mir, visoka dišeča drevesa, cvetje, zelena trava so nas kar poživili. Uživali smo in tudi otroci so ugotavljali, da je lepo. Nekateri so preizkusili igrala, vsi pa sladoled.

Ljudje, živali in rastline smo bili kar nekaj ur tesno povezani. Ob strani nam je stal tudi pomemben člen nežive narave – sonce, ki je močno sijalo, a nas ni motilo.

Helena Kravos

SLOVO JE LAHKO TUDI LEPO

Urška in njen dvojček Tadej s septembrom odhajata iz vrtca v šolo. Njuni starši so želeli, da bi otroke in strokovne delavce, ki smo delali z njimi, za slovo povabili na pico.

Povabilo smo z veseljem sprejeli in se v ponedeljek, 14.6. po zajtrku odpeljali proti Podkraju. Ker v tem tednu v vrtcu obravnavamo temo z naslovom Travniki poleti, smo dopoldan na vasi izkoristili še za krajši učni sprehod na travnik. Opazovali in dotikali smo se visokih trav in cvetic. Z dovoljenjem domačinov smo na travniku nabrali šop travniških rastlin, ob poti pa bezgovo cvetje. Šopek nam v vrtcu služi kot učni material, iz bezgovih cvetov pa smo že skuhalih sok.

Mama naših dvojčkov – gospa Mirjam nam je predstavila vas in njene zanimivosti. Ustavili pa smo se tudi pred njihovim domom.

V vaški gostilni, kjer so nas čakali s kosilom, so nas prijazno sprejeli in nam pomagali pri namestitvi. Ob pici, ki nam je vsem zelo teknila, smo navajali otroke na primerno vedenje pri hranjenju.

Urški, Tadeju in njuni mami smo se lepo zahvalili za prisrčen sprejem, okusno kosilo in lep poslovilni dan.

Tatjana Jerončič Tratnik

VALETA V CUIO “JANKA PREMRLA-VOJKA” VIPAVA

...”Današnji dan je za nas, da bi bili srečni!

Včeraj? - Je že mimo...

Jutri? - Šele pride...

Danes je torej edini dan, ki je zares naš. Naredimo torej iz njega svoj najlepši dan!...

Šolsko leto se je bližalo koncu, s tem pa tudi dan, ko osmošolci zaključujejo svoje obvezno šolanje. Beseda “valeta” je bila v zadnjem času najbolj pogosto izrečena beseda. Veliko pričakovanje zaključka šolanja, prireditve in skupnega druženja je dajalo našim učencem še dodatno motivacijo za delo.

Priprave so potekale kar nekaj časa. Skupno smo sodelovali pri idejah, predlogih in sami izvedbi. Našim naslednikom, sedmošolcem, je bilo treba namreč pripraviti čimbolj zapletena, seveda pa tudi *hecna* vprašanja za pridobitev ključa. Tega pa si lahko zagotovijo le z znanjem.

V prvem delu programa so morali učenci 7. razreda dokazati, kako dobro poznajo učence 8. razreda. Za vsakega učenca smo predvajali njegovo najljubšo glasbo, sledila je predstavitev v verzih in končno še fotografija. Tu so bili sedmošolci zelo uspešni, saj so v glavnem učence prepoznali kar po glasbi.

Nekoliko bolj zapleteno je bilo v drugem delu, kjer so morali odgovarjati na vprašanja v kvizu "Najmočnejši člen". Smeha in veselega razpoloženja ni manjkalo. In, ker so delovali vsi za enega, eden za vse, je končni rezultat pokazal, da imajo dovolj znanja, da postanejo lastniki ključa.

Na tak dan brez spričeval in pohval ne gre, zato je po zabavnem delu sledila podelitev. Podeljevali pa so tudi osmošolci. To so bila darilca, ki so jih sami izdelali. Podelili so jih vsem, ki

so v teh letih šolanja pripomogli, da so postali to, kar so - vsak najboljši na svojem področju. Pridobili pa smo vsi, saj smo drug drugega obogatili z nečim, čemur pravimo ljubezen.

In, da se je tako lep dan še lepše končal, smo veselo vzdušje nadaljevali na turistični kmetiji Na hribu. Tu smo druženje zaključili s skupnim kosilom.

Valeta je mimo. Končuje se obdobje brezskrbnega otroštva, kajti pot v jutrišnji dan ni mehka trava, temveč steza, posuta s skalami. Vendar se vzpenja, gre naprej, proti soncu...

Dragi osmošolci, srečno na poti odraščanja! Ohranite veselje in prijaznost v svojem srcu in se veselite življenja!

Vsi veseli in zadovoljni...

Ivica Petrič

* * *

12. LETNE OLIMPIJSKE IGRE SPECIALNE OLIMPIADE SLOVENIJE OD 11-13. JUNIJA V CELJU

Pet varovancev ajdovskega VDC s spremljevalci se je udeležilo teh iger. Preživeli so dva nepozabna dneva v "knežjem mestu", si ga dobro ogledali - in vmes tekmovali v raznih športnih panogah. V petek, 11.6. popoldan, je bil prihod ekip, nastanitev v dijaškem domu in nekatera predtekmovanja. Otvoritev iger je bila ob 20. uri na Glavnem trgu. Sobotno dopoldne je bilo namenjeno predtekmovanjem, popoldan ogledu mesta, večer pa zabavi in druženju.

Nedeljsko dopoldne je šlo zares! Na tekmovanjih se je naših 5 tekmovalcev iz VDC dobro odrezalo. Tu jih predstavljam:

Sašo Fabjan, tek na 100 m - zlata medalja

Matej Fabčič, tek na 200 m - srebrna medalja

Marija Kostanjevic, balinanje - bližanje - zlata medalja

Uroš Kosovel, košarka - četrto mesto

Tomaž Mermolja, balinanje - bližanje - srebrna medalja.

No, do 15. ure so postali vsi lačni. Po kosilo je bila podelitev medalj - ter MILI MOJI - KUDA KOJI!

Nada Kostanjevic

RINGA RAJA, ŠKRAT NAGAJA

V začetku šol. leta sva z Nives premišljevali o projektu, katerega bi začeli spomladi in bi potekal pet sobot. Vedno iščemo različne oblike sodelovanja, zato sva na prvem roditeljskem sestanku starše spodbudili in jih seznanili s potekom petih izletov. Ideja je bila sprejeta in starši so obljubili pomoč. Projekt sva oblikovali in prilagodili namenu, postavljenim ciljem in trajanju.

Izdelali sva načrt dela:

- kam in kdaj bomo šli,
- razdelili sva naloge (vodenje, priprava, seznanitev staršev s prihodi in odhodi otrok),
- k sodelovanju sva pritegnili starše,
- prevzeli sva odgovornost za realizacijo vsakega izleta posebej.

Namen in cilji projekta:

- spoznati in doživeti naravo bolj kompleksno,
- se telesno in gibalno sprostiti in zaupati v svoje sposobnosti,
- razvijati veselje ob opazovanju drobnih zanimivosti in posebnosti v naravi,
- obiskati nekatere otroke iz naše skupine.

Trajanje projekta:

Projekt, katerega sva imenovali Planinski škrat, smo začeli s pohodom na Stari grad, naslednji je bil obisk naših otrok v Ložah, tretjo soboto smo odšli k Sv. Miklavu. Zadnji, kot zaključek projekta, na Nanosu.

Na Nanosu smo se dobili s starši. Pripravili smo bogat program z iskanjem skritega zaklada, s šaljivimi nalogami za starše, podelitvijo izkaznic Ciciban planinec in knjižic Ringa raja, škrat nagaja.

Vrednotenje:

- prijetno je bilo opazovati dvosmerno komunikacijo,
- prijetne in sproščene odnose,
- starši in otroci so se srečanj veselili in si izmenjevali mnenja.

Otroci:

- sodelovali so pri pripravah, radi so prevzemali del odgovornosti,
- pripovedovali so o posameznem izletu in s tem dajali prvo informacijo staršem,
- pritegnili so starše k sodelovanju,
- se veselili vsakega izleta in se o njem pogovarjali v skupini,
- risali so v izdelane knjižice Ringa raja, škrat nagaja.

Starši :

- postajali so odprti, komunikativni,
- zanimali so se za izvedbo vsakega izleta,
- pomagali so pri izvedbi vsakega izleta,
- cenili so naše delo in nas spodbujali.

Projekt je v celoti uspel, povezoval nas je skupnem cilju: ZADOVOLJNI IN SREČNI OTROCI. Vsem otrokom in staršem iz skupine »METULJI« želiva lepe, sproščene in varne počitnice.

Ingrid in Nives

Iz društev

PRAZNIK HUMANOSTI

V torek, 23.3.2004 se je v kulturnem domu v Ajdovščini odvijala proslava pod naslovom PRAZNIK HUMANOSTI. Na območnem združenju Rdečega križa Ajdovščina smo s tem dogodkom obeležili 50 let prostovoljnega, anonimnega in neplačanega krvodajalstva na Slovenskem. Na proslavi smo podelili kar 19 jubilejnih priznanj za 50 - in večkrat darovano kri. Najvišje jubilejno priznanje je prejel Alojz Ličen iz Budanj za 70 - krat darovano kri.

Praznik pa je bil tudi pravi trenutek, da smo družinama, ki smo jima pomagali s humanitarno akcijo Ker nam ni vseeno, izročili električni voziček in ključe prilagojenega kombija. Akcija je stekla v prvih junijskih dneh leta 2003.

Odziv na akcijo je bil razveseljiv, tako smo še konec istega meseca zbrali že prvi milijon. Takoj so se nam priključila nekatera druga društva in ustanove.

V prvih septembrskih dneh smo imeli zbranih že polovico načrtovanih sredstev. Naš cilj ni bil samo zbrati predvideni znesek, ampak tudi v ljudeh vzbuditi zavest, da danes pomagamo tema družinama, jutri pa bo pomoč potreboval naš sorodnik, sosed ali pa morda mi sami. Želeli smo, da bi naša akcija postala akcija celotne Vipavske doline.

4. decembra 2003 smo javnost obvestili, da je zbranih dovolj sredstev. V tistih dneh smo že tudi naročili kombi in električni voziček.

V akciji je bilo zbranih 8.5 milijona tolarjev.

Električni voziček so Ojstrškovi dobili prve februarske dni, kombi pa Žejnovi zadnje februarske dni. Za kombi smo s sredstvi akcije poravnali tudi vsa zavarovanja in stroške predelave.

Sedaj, ko je akcija že zaključena, z veseljem ugotavljamo, da je postala akcija vseslovenska.

Številni darovalci, tako znani kot anonimni, so iz različnih koncev naše države.

Alojz Ličen iz Budanj prejema priznanje za 70 - krat darovano kri. V ozadju sta generalni sekretar RKS Srečko Zajc in predsednik OZ RK Ajdovščina Anton Žagar.

Program Praznika humanosti je bogato popestrila plesna skupina Vrtiljak iz CUIO Vipava.

Mirjam Žejn ob prilagojenem kombiju.

Ponosni smo, da smo z našo akcijo sestavili mozaik številnih majhnih delčkov, ki le drug ob drugem tvorijo celoto: številni znani in neznani darovalci, številne organizacije, ki so hitro uvidele, kakšen je lahko njihov prispevek, gospodarstvo in negospodarstvo. In seveda veliko vlogo nosita družini, ki sta s svojo odprtostjo svojo zgodbo predstavili širši javnosti.

Zahvaljujemo se vsem, ki so kakorkoli pripomogli k uspehu naše akcije.

*Maša Jež,
OZ RK Ajdovščina*

KOMORNI ZBOR IPAVSKA V FRANCIJI

Med 27. in 30. majem je v francoskem Toursu potekalo 33. mednarodno tekmovanje Florilegč vocal. Sodelovalo je 15 odraslih in 5 otroških pevskih zborov iz šestnajstih držav. Na povabilo organizatorjev se je tekmovanja udeležil, pod vodstvom Matjaža Ščeka, tudi komorni zbor Ipavska. Po zahtevnosti in strogosti ocenjevanja sodi to mednarodno zborovsko tekmovanje med najzahtevnejša svetovna zborovska tekmovanja za veliko nagrado («grand prix»). Prav zaradi tega je doseženo 5. mesto v finalu velik uspeh za naš zbor.

Nastopili smo v dveh kategorijah: mešani zbori in prosti program. Bolje smo se odrezali v zadnji in za las zgrešili nastop na zaključnem koncertu najboljših.

Tekmovanje je zahtevno ne le zaradi visokih kriterijev, ampak tudi zaradi samega načina tekmovanja. Pripraviti in prijaviti je potrebno program za dve kategoriji (predtekmovanje in finalni izbor) ter dvajsetminutni program za zaključni koncert, čeprav zboru ne uspe uvrstitve v finale.

Da bi se pred tekmovanjem čimbolj uigrali, smo celoten tekmovalni program predstavili na celovečernem koncertu v Ajdovščini teden dni pred odhodom v Francijo. Ob tej priložnosti smo prvič izvedli novo delo Ambroža Čopija, ki je uglasbil verze Bayronove pesmi *She walks in beauty*. Pri tem nas je spremljal odlični kitarist Marko Feri.

Z vrnitvijo iz Toursa smo v glavnem zaključili letošnjo sezono, v kateri smo se udeležili kar dveh mednarodnih zborovskih tekmovanj za veliko nagrado (Tolosa in Tours). Izvedli smo nekaj odmevnih koncertov: abonmajski koncerti v Novi Gorici, Domžalah in Zadru, koncert v okviru Kogojevih dni ter več koncertov v širši okolici Tolose v Španiji.

Pred nami so poletne počitnice, vendar se kljub temu že ukvarjamo z učenjem primorskih ljudskih pesmi v priredbah primorskih skladateljev, ki jih želimo predstaviti na naši naslednji zgoščenki. Čaka pa nas tudi odločitev, ali se bomo odzvali povabilu na še eno veliko zborovsko tekmovanje v bolgarski Varni.

Martina Vrčon

DRUŠTVO UPOKOJENCEV VČERAJ - DANES - JUTRI

Srečujemo se, pa se ne srečamo. Poslušamo se, pa se ne slišimo. Hodimo drug mimo drugega, pa se ne pozdravimo. Menda zato, ker nimamo časa. Pa ga res nimamo ali ga nočemo imeti?

Vse to pa ne velja za člane Društva upokojencev Vipava. Kajti v društvu dobro poskrbimo za to, se družimo in veselimo.

Eno takih prijetnih druženj smo imeli februarja v termah Topolšica, kjer nam je čas v brezskrbnosti in v zelo prijetnem in veselem razpoloženju prehitro minil.

V petek, 20. februarja, smo se zbrali upokojenci iz različnih krajev. Vipavska burja je prav ta dan razsajala s svojo orkansko močjo in neprijaznostjo, kot bi nam hotela preprečiti uresničitev naših lepih namenov. Navajeni vsega pa se nismo ustrašili in smo se korajžno podali na pot. Že na poti proti cilju smo bili prevzeti s pravljico zimske idilo, kakršne v Vipavi ne poznamo. Razigrani kot otroci in navdušeni nad to lepoto smo prispeli v Topolšico kot bi trenil. Kot vedno smo bili lepo sprejeti z dobrodošlico - KRUH, SOL in šilce žganja. Po namestitvi v lepih sobah smo se zbrali v sprejemni sobi, kjer nam je animator na videokaseti predstavil okolico in njeno zgodovino. Med ostalim tudi spominsko hišo, kjer je nemški general Lühr podpisal kapitulacijo.

Ob kopanju in rednem hotelskem programu smo še sami pripravili vesele in družabne večere. Med ostalim tudi mini olimpiado in poslovilni večer, ko smo zbrali tudi svojo mis Topolšica 2004. Prav posebno doživetje pa je bilo kopanje v zunanjem bazenu, ko je bilo okrog in okrog vse zasneženo in je še vedno snežilo. Kar nekaj nas je bilo, ki smo to doživljali prvič. Ob vsem tem je razumljivo, da je teden minil prehitro. Vračali smo se domov polni lepih vtisov z željo, da se prihodnje leto spet vrnemo v Topolšico.

Doma pa nas je že čakalo veliko dela in priprave za naprej. Kajti že 5. marca smo v DU organizirali turnir v pikadu za ženske ekipe v počastitev 8. marca, mednarodnega dneva žena. Povabili smo ženske ekipe s cele Primorske. Zaradi slabih zimskih razmer se je turnirja udeležilo le sedem ekip. Seveda je tudi za organizacijo takih prijateljskih srečanj potrebno nekaj truda. Vendar je vredno,

kajti tudi ta dan se je zaključil z lepimi občutki. Najprej seveda, ko smo se kot gostiteljice pripravljale za sprejem naših vrstnic, potem v borbenem vzdušju med samim tekmovanjem. Po tekmovanju pa svečanost ob podeljevanju medalj in pokala, ki naj bi bil prehoden. Kajti dogovorili smo se, da postane 8-marčni turnir tradicionalen. Že naslednji dan, v soboto 6. marca smo se kot vsako prvo soboto v mesecu odpeljali na popoldansko kopanje v hotel Delfin v Izolo. Po kopanju imamo dobro večerjo

in nato se tisti, ki se še lahko, zavrtijo ob prijetnih zvokih ansambla »Otavija Brajka«. Dokaz, da so ti popoldanski izleti potrebni, je to, da je vedno največji avtobus premajhen za vse, ki bi se nam radi pridružili.

V nedeljo, 7. marca smo imeli srečanje v počastitev mednarodnega dneva žensk. Pripravili smo kratek program s poudarkom na pomenu tega dne. V aprilu smo nadaljevali z našim že utečenim programom in raznimi dejavnostmi, s katerimi so člani društva seznanjeni preko različnih virov obveščanja.

Maj je bil tudi izredno pester, kajti poleg rednih dejavnosti smo se udeležili petomajskega turnirja v balinanju v Ajdovščini. Imeli smo prvi občni zbor društva. Naše balinarke so se prijavile v medobčinsko balinarsko ligo. Seveda imajo vsak teden tekmo z eno od ekip, ki so v ligi. Začetnice so, saj balinajo šele eno leto, česar pa jim fantje ne verjamejo, ker so dobre in so deležne lepih pohval. Vendar zmag ni, ker vsako kroglo, ki jo preveč približajo balinčku, fantje neusmiljeno zbijejo (tolčejo). Korajže jim ne manjka, zato bodo vztrajale do konca.

24. maja smo imeli lep enodnevni izlet na Goli otok in Grgur. Tudi za ta izlet je bilo prijavljenih več kot smo jih lahko sprejeli, zato ga bomo ponovili prihodnje leto. Seveda smo dejavni tudi na drugih področjih. Imamo dramsko skupinico. Z našim šaljivim prizorom smo nasmejali upokojence v Novi Gorici. Ob praznovanju zlatoporočencev smo se predstavili v Ajdovščini. V Kanalu pa so nas povabili na občni zbor upokojencev.

Po večletnem prizadevanju nam je letos končno uspelo izpeljati tečaj italijanskega jezika. Tečaj je bil v društvenem prostoru in ga je obiskovalo 14 članic DU. Tudi tečaj računalništva je bil uspešen. Organiziran je bil v sodelovanju z ZDUS-om za severno primorsko regijo, pod strokovnim vodstvom »KOPO« d.o.o. Nova Gorica in je potekal v Škofijski gimnaziji.

Izzivov je torej veliko, a za soočenje z njimi je potreben pogum. Nekaj ga še imamo. Zato smo v naš program vključili tudi socialno problematiko. Tu sicer še delamo prve korake. Ker nam ni vseeno, kako živijo ljudje v tretjem, četrtem ali celo petem obdobju življenja, smo povabili med nas g. Martina Kopatina z zavoda PRISTAN. Predstavil nam je, kako poteka pomoč na domu, kaj vse zajema ta dejavnost in kako mi kot društvo lahko pomagamo nekemu v stiski. Udeležili smo se tudi okrogle mize 8. maja v Novi Gorici na temo »Preprečevanje nasilja, zlorabe in diskriminacije starejših«. To je še tabu tema, ker se o teh problemih še premalo ve, še manj pa govori. Zato je potrebno, da naglas spregovorimo tudi o takih problemih. Že s samim obveščanjem in ozaveščanjem je narejen korak k uspešnemu razreševanju te problematike.

Da je bil maj zelo pester, je dokaz, da smo bili zelo uspešni tudi na športnih igrah upokojencev Severnoprimorske regije. Športne igre so bile v soboto, 29. maja v Tolminu. Čestitke in priznanja si zaslužijo balinarji, člani DU Vipava, kajti priborili so si prvo mesto. Prvo mesto posamezno v igranju pikada pri moških je osvojil Gabrijel Birska, pri ženskah pa si je drugo mesto priigrala Sonja Marc. Bili smo uspešni tudi v drugih panogah, tako smo si priborili drugo mesto v skupni uvrstitvi. Z enakim zanosom želimo nadaljevati tudi v drugi polovici leta, kajti program je pester tudi za naprej. Zato vabimo mlade upokojence, da se nam pridružijo.

O SEBI NE MISLIM KOT O »STARKI« ALI »STARCU« AMPAK KOT O »NEPONOVLJIVI OSEBNOSTI«!

Naj bo to moto vsakega posameznika že v drugem, tretjem in četrtem obdobju življenja.

Vida Bajec

ZA DOM IN DRUŽINO

VERA IN LUČ

20-letnica gibanja Vera in luč je bila v zanimivi cerkvi v Dravljah. Tja smo šli že pred 20 leti, tam smo se še kasneje srečevali z voditeljem našega gibanja, Jeanom Vannierom, ki je kot laik posvetil življenje našim *lučkam*. Tudi sedaj so se 5.6. zbrale pri maši naše *lučke* iz vse Slovenije v veselem popoldanskem druženju. *Lučke* pravimo osebam z motnjami, ki se udeležujejo verskih srečanj. Mladi prijatelji so na to srečanje pripeljali tiste *lučke*, ki niso imele spremstva - med njimi tudi Mijo, ker sem bila jaz takrat v bolnišnici. *Lučke* so obdarili z lepimi značkami, ki so jih izdelali v VDC Solkan. Pred 20 leti sem zraven Mije peljala tudi Lino. Občutek, da nismo sami z našimi *lučkami* tudi v verskem oziru, nam daje moč v življenju.

Z menoj in Mijo je v domu gibalno ovirana *lučka*, ki zaradi *hojice* nikamor ne more. A naši mladi prijatelji so tudi njo peljali v Dravlje.

A ker me ni bilo zraven, nisem dosti izvedela, kako je bilo v Dravljah, še največ so mi povedali srečni obrazi naših *lučk*, ko sem se vrnila iz bolnišnice in so mi zapele našo pesem:

*Nič ne de, če so poti polne senc ali luči,
če me vodiš za roko, vse molitev je lahko.*

Nada Kostanjevic

IZ DRUŠTVA SOŽITJE

Specialna olimpiada je gibanje v okviru društva Sožitje, ki omogoča tudi osebam z motnjami v razvoju športno delovanje.

Dne 26. maja je Ajdovščina gostila regijske igre. Udeležilo se je kar več VDC-jev iz naše regije, tudi več oddelkov vzgoje in izobraževanja pa tudi kar tri ekipe iz zamejstva. Ekipe so stopale v slovesnem mimohodu na letališču v Ajdovščini, pozdravili so jih vodja iger - Roman Velikonja, direktorica Centra za socialno delo Antonija Škvarč, ajdovski župan Marjan Poljšak in ga. Tanja Princes, vodja Primorske specialne olimpiade. Sledila je slavnostna zaprisega, nastopila je pevka Polona Furlan, prizorišče so preletela letala Pipistrel. Nato se je začelo zares - na treh različnih lokacijah: atletika na letališču, teki na stadionu v Vipavi, balinanje in košarka v športnem parku Pale. Nato je bilo na letališču skupno kosilo, druženje in podelitev medalj.

Ni važno zmagati - važno je sodelovati.

Nada Kostanjevic

* * *

SLABE NAVADE

Neki star učitelj je šel s svojim učencem na sprehod skozi gozd. Starec se je nenadoma ustavil in pokazal na štiri drevesa v bližini. Prvo se je šele začelo prijemat v zemljo, drugo se je že kar dobro ukoreninilo, tretje je bilo grm, medtem ko je bilo četrto že pravo drevo.

Učitelj je svojemu mlademu spremljevalcu dejal: »Izpuli prvo.« Fant ga je z lahkoto izpulil iz prsti. »Sedaj pa izruvaj drugo.« Mladenič je ubogal, a tokrat naloga ni bila tako lahka. »Sedaj še tretje.« Fant je moral zbrati veliko moči in ga močno prijati z obema rokama, da ga je izkoreninil. »Sedaj pa,« je dejal modrec, »poskusi izruvati še četrto«. Toda, glej, deblo malega drevesa se je izredno trdno držalo korenin v zemlji. Izredno težko je izruval drevo.

»Podobno se dogaja z našimi slabimi navadami, moj sin,« je govoril modrec. »Ko so še nove in sveže, jih z Božjo pomočjo lahko izkoreninimo. Toda ko zastarajo, jih je težko izruvati.«

Navada je železna srajca.

(slovenski pregovor)

*Božo Rustja,
Drobne zgodbe za dušo.*

ODMEVI

Glagolica

V VG št. 68 je bil objavljen prispevek o razstavi glagolice v Škofijski gimnaziji. Glagolica je bila pri maševanju v rabi v štirih hrvaških škofijah, odkar sta brata Ciril in Metod dobila odobrenje od papeža vse do 2. vatikanskega koncila 1964. leta. Tudi kanonske plošče na oltarjih so bile v glagolici. Pri maši se je edino evangelij bral v domačem jeziku. Ministranta in pevci so odgovarjali v starocerkveni slovanščini. Tudi sama sem znala mašne molitve v tem jeziku. Moja starejša brata sta se učila glagolice v gimnaziji. Glagolico bi lahko uporabljali v vsej zagrebški nadškofiji, a se duhovščina ni navdušila zanjo, ker je bila preveč podobna pravoslavnemu bogoslužju. Le frančiškani na Trsatu so imeli latinsko bogoslužje. Škofije, ki so imele staroslovansko bogoslužje, so bile senjsko-modruška, krčka (otok Krk), šibenska in splitska. Zadar z okolico je bil do 1945 italijanski. Leta 1953 sem bila tam na nekem tečaju in sem slišala ljudi govoriti tudi italijansko, a manjšinskih pravic (šole, tisk, klubi) tam niso imeli. Nedaleč od Zadra je vas Arbanasi, kjer živijo Albanci (šiptarji). Ali so bili pod Italijo, ne vem, a manjšinske pravice imajo. Kakšna je bila cerkvena ureditev v Zadru (in otoku Lastovo) od 1922 do 1945, pa mi ni znano.

Nada Kostanjevic

ZA RAZVEDRILO

KRIŽANKA

VIPAVSKI GLAS	ENAKI ČRKI	CERKVENO GLASBILO	VIPAVSKO ŠPORTNO DRUŠTVO	ZAPORENI ČRKI NAŠE ABECEDE	BOŽJAST, Z NENADNO IZGUBO ZAVESTI		ZNAMKA PIVA	TELIČEK	PREDPONA ZA MILIJARDINKO		BAJESLOVNI KRALJ ŠKRATOV	ČASOVNA ENOTA	SESTAVIL VLADIMIR ANŽEL	ŠKOTSKO MOŠKO KRILLO	TVAR	
POPLAVA, VESOLINI ...	P	O	T	O	P	RAČUNALN KONTAKT				ITALIJANSKA ZNAMKA KAMIONOV			KRAJEVNA SKUPNOST			IME PESNIKA GRUDNA
MAJHNA POLJSKA KURA	P	R								DVODELNE ŽENSKÉ KOPALKE						
	GORAN KODELJA	G	K		EGIDIJ					STROKOVNIŠK ZA VINA						
	PETER KODMAN				MESTO OB BOSAN. ORALI					PREIGRAVANJE V NOGOMETU						
VIPAVSKO ŠPORTNO DRUŠTVO		L														
PRIPRAVA ZA SEJANJE		E					BARBARA KOREN	V FEVDAL. SVOBODNA POSREST	PAPESKO SODIŠČE LUBLJE					OROŽJE V OBLIKI DOLGE PALICE	VSI PREBIVALCI KRAJA	IVAN ZOREC
	ČE	BOTER NEVARNA BOLEZEN	K	U	M	VIPAVSKI ŠPORTNI KLUB										
PRIJETEN, PLEMENIT VONJ						OBTESANO DEBLO					ANTON NANUT	SMER GIBANJA				
BANJA					LJUBO BAVČON		ZA OBLJEN PREDMET							KRILLO RIMSKE LEGIJE		ORIENTALSKO RIŽEVO ŽGANJE
					100 m ²		ZA POLTON ZNIZAN E			HRVAŠKO MOŠKO IME ČIGAN				DOMEN OŽBOT		
RUMENO RIJAVA BARVA OKER						ŠOLSKA OCENA										
		ITALIJ. LETOVISČE														
	GRŠKA ČRKA	ZNAMKA RUSKIH TRAKTORJEV							KAPAFEL NAGLOST		AMER. FILM NAGRADA (ORIGIN)					ZVEZDA V ORLU
		STROJ ZA OBRDELAVO KOVNE ALI LES.							ZASTOPNICA OTROKA PRI KRETU							
SKALA, KAMEN					ANDREJANA NABERGOJ		PLOVKA						SVETO-PISEMSKO MESTO			
							MATI VEBELJAV OR METEL						MEDOVNIK V CVETU			
SIN ADAMA IN EVE, TUDI DEL TENIŠKE IGRE					VIPAV ŠPORT. KLUB										IVAN KODELJA	
					IRENA LEGAT											
VIPAVSKI ŠPORTNI KLUB						LATINSKI VRZNIK			REKLAMNI TV PROGRAM	ATENSKO ŠPORTNO DRUŠTVO				NEKOLIKO ZMESK AZBESTA, KREDEL, ŠKRATOV, ZA ŽIDAVO	JUŽNI SADRŽ	
						SISTEM, SKUPEK										
	ZAČETEK ABECEDE				MARIJA ERGAVIER		PREMIER OPTIČNE NAPRAVE									DRUGO NAJVEČJE ALŽIRSKO MESTO
	MAVEC				VRZEL, ZEV		NEPOPUSTLJIVOST									
LASTNOST, STANJE ČLUSKEGA ČLOVEKA								SREDIŠČE VRTENJA			TERME PRI PADOVU					
								MLEČNI IZDREK			IRSKA TEROR. ORO.					
NAPIS NA KRIŽU					ITALIJANSKO PRISTANIŠKO MESTO					IVAN REHAR				RIMSKI IIIŠNI BOG		KEM. ZNAK ZA TELUR
										ENAKI ČRKI						
ŽENSKO IME					NEKDANJI TIP ČIRKOSOVEGA AVTOMOBILA					MATERIJAL ZA POKRIVANJE STREHE						
ELEKTRIČNA MORSKA RIBA					ZVARJENO MESTO					IME SLOV. PESNIKA KOVIČA						

Rešitev križanke iz 68. številke VG

Vodoravno: SV, obara, iks, aligator, pot, Ravel, lipaza, KS, loto, Avar, Ota, NR, Irska, Matjaž Šček, Lotrič, Zaka, Pam, Čita, ol, svila, ti, Ast, Arkan, manta, Leander Pegan, MN, aroma, ora, ČD, elan, LI, Livij, Novaki, očala, Nerat.

Navpično: sarkom, psalm, LO, Vlasta Lavrenčič, IV, atomika, dva, ogel, JT, Lana, IL, balonar, Andreja, at, Tržič, Eol, rolo, ščit, rman, Ari, IČ, timpanon, pareza, AE, VE, Ipavska, angolar, Kozak, Kostarika, stara, altana, IT.

PRISPEVKI ZA VIPAVSKI GLAS OD 25.3.2004 DO 1.7.2004

Marjana Blažič	Švedska	5.000 SIT
Cvetka Brajovič	Ljubljana	6.000 SIT
Majda Clemenz	Ljubljana	1.000 SIT
Marjeta Fabjan	Laurinova 1	2.000 SIT
Magda Gomizelj	Šempeter	3.000 SIT
Franc Rado Jelerčič	Nova Gorica	2.000 SIT
Ernesta Kebe	Trg Pavla Rušta 4	2.000 SIT
Stanko Kodelja	C. 18. aprila 6	5.000 SIT
Andrej Kobal	Podkraj	3.000 SIT
Nada Kostanjevic	Milana Bajca 2	10.000 SIT
Bernarda Krečič	Slap	2.000 SIT
Ana Lavrenčič, Trst in Barbara Benčina,	Avstralija	12.000 SIT
Zvonimir Lipovšek	Gradnikove br. 2	2.000 SIT
Ruth Markič	Solkan	5.000 SIT
NN	Nova Gorica	5.000 SIT
Olga Podobnik	Ljubljana	3.500 SIT
Cilka Premrn	Gregorčičeva 1	2.000 SIT
Sonja Pušnar	Šempeter	3.000 SIT
Anica Rondič	Slap	1.000 SIT
Lejla Sancin	Trst	5.000 SIT
Martin Silvester	Ljubljana	1.000 SIT
Nevenka Sterlekar	Ljubljana	3.000 SIT
Feli Šinigoj	Gregorčičeva 7	3.000 SIT
Majda Štefin	Vojana Reharja 18	5.000 SIT
Cvetka Šulin	Nova Gorica	5.000 SIT
Margerita Tratnik	Beblerjeva 37	1.000 SIT
Marija Vovk	Goče	5.000 SIT
Skupaj		102.500 SIT

Vsem se najlepše zahvaljujemo!

Svoje prispevke lahko nakažete tudi na TRR *KS Vipava* 01336-6450860755
s pripisom ZA VIPAVSKI GLAS.

VIPAVSKI GLAS - glasilo KRAJEVNE SKUPNOSTI VIPAVA
JUNIJ 2004
700 izvodov

Uredniški odbor:

Gizela Furlan - urednica, Magda Rodman, Vladimir Anžel, Boris Ličen in Breda Butinar - lektorica

Sodelovali so še: Marija Čipič Rehar, Lilijana Vidrih Lavrenčič, Martin Jelačin, Marija Černigoj, Helena Kobal, Ivan Princes, Vida Babič, Mojca Lavrenčič, učenci 3.b in 4.b, učenci 1.a in 1b., učenci 1.b devetletke, Nadja Rodman Koradin, Jelka Kobal, Milojka Lozar, Helena Kravos, Tatjana Jerončič Tratnik, Ivica Petrič, Ingrid in Nives, Maša Jež, Martina Vrčon, Vida Bajec, Nada Kostanjevic,

VSEBINA

Rojstni list slovenske kulture –rojstni dan slovenske države	stran 1
Vipava in Slovenija, najljubša in najlepša Evropa	stran 2
<i>Iz naše preteklosti</i>	
Končno znan pravi datum sestanka na Nanosu	stran 3
Vipavski kino skozi čas	stran 9
<i>Predstavljamo vam</i>	
Življenjska pot Franca Vidriha iz Podrage	stran 12
Redna služba in skoraj normalno življenje	stran 17
<i>Iz naše KS</i>	
Poročilo o delu KS Vipava	stran 21
<i>Iz naše obèine</i>	
Obèinska priznanja za leto 2004	stran 22
Javni razpis za dodelitev neprofitnih stanovanj v najem - »Vrhopoljski blok«	stran 26
Javni natečaj za izbiro organizatorja prireditve »Vipavska trgatev 2004«	stran 27
Program poletnih kulturnih prireditev »Izvir voda in glas srca«	stran 28
<i>Iz ustanov in društev</i>	
Iz ŠGV	stran 28
Iz OŠ	stran 32
Iz CUIO	stran 42
Iz otroškega vrtca	stran 45
<i>Iz društev</i>	
Praznik humanosti	stran 46
Komorni zbor Ipavska v Franciji	stran 47
Društvo upokojencev véeraj-danes-jutri	stran 48
<i>Za dom in družino</i>	
Vera in luè	stran 49
Iz društva Sožitje	stran 50
Slabe navade	stran 50
Odmevi	stran 40
Za razvedrilo	stran 51

* * *

Slovenščina, mila beseda naše matere,
naj nam bo ravno tako draga kakor zemlja,
na kateri je naša zibel tekla.
Kratki in krepki so slovenski pregovori,
rodovitna je slovenščina v svojih oblikah
kakor naše slovenske gorice.
Le prizadevaj si spoznati našo besedo,
èedno olikano, pa jo boš ljubil kakor svoje oèesce!

Anton Martin Slomšek

Ajdovščina
SP 0
VIPAVSKI
2004

352.9(497.4 Vipava)

0083490,68

LAMRICEVA KNJAZNICA

COBISS

Pogled na urejeno brežino Na Frnaži